

Стратегияи миллии оби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040

1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

1. Стратегияи миллии оби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040 (минбаъд - **Стратегияи миллии об**) чиҳати иҷрои ҳадафҳои Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 таҳия шудааст.

2. Стратегияи миллии об принципҳои асосии сиёсати давлатиро дар соҳаи истифода ва ҳифзи захираҳои об, ҳадафҳои дарозмуддати стратегияи идоракунии ҳамгироёнаи захираҳои об, самтҳои асосии фаъолият оид ба истифода ва ҳифзи захираҳои обро бо дарназардошти манфиатҳои тамоми истифодабарандагони об ва дурнамои рушди иҷтимоию иқтисодии Тоҷикистон, муҳофизат аз таъсири манфии об дар шароити тағйирёбии иқлим муайян менамояд.

3. Стратегияи миллии об ба таъмини татбиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, ноил шудан ба Ҳадафҳои рушди устувор, инчунин иҷрои уҳдадорӣҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим дар соҳаи об равона гардидааст.

4. Стратегияи миллии об қабул ва татбиқи қарорҳоро оид ба такмили қонунгузории амалкунандаи об, сохтори институтсионалии идоракунии захираҳои об, банақшагирӣ, истифода ва ҳифзи захираҳои оби ҳавзаҳои дарёҳо, сарфаи об, пешгирии таъсири манфии об, афзоиши сармоягузорӣ ва маблағгузории соҳаи об, беҳтар намудани таъмини иттилоотии соҳаи об, барқарорсозӣ ва бунёди инфрасохтори таъмини об ва санитария, баланд бардоштани сатҳи бехатарии иншоотҳои гидротехникӣ ва фароҳам овардани шароит барои ҳамкории самарабахш байни иштироккунандагони муносибатҳои обро пешбинӣ менамояд.

2. ВАЗӢЯТИ кунунии СОҲАИ ОБ ВА МУШКИЛОТИ АСОСИИ ОН

§1. Захираҳои об

5. Дар Тоҷикистон ба ҳисоби миёна ҳамасола тақрибан 64 км^3 оби рӯйзаминӣ ташаккул меёбад, аз ҷумла $1,1 \text{ км}^3$ дар ҳавзаи Сирдарё ва $62,9 \text{ км}^3$ дар ҳавзаи Амударё.

6. Миқдори пирияхҳо дар кишвар 14 509 адад мебошад. Масоҳати умумии пирияхҳо $11\,146 \text{ км}^2$ буда, 8 дарсад ҳудуди кишварро ташкил медиҳад. Захираи умумии ях дар пирияхҳо тақрибан 845 км^3 мебошад.

7. Ҳаҷми захираҳои об дар 1300 кӯли табиӣ $46,3 \text{ км}^3$ -ро ташкил медиҳад, ки аз он 20 км^3 оби тоза мебошад. Дар маҷмӯъ дар кишвар 11 обанбор мавҷуд аст, ки ҳаҷми умумии онҳо $15,3 \text{ км}^3$ буда, ҳаҷми ғоиданоки онҳо тақрибан $7,63 \text{ км}^3$ мебошад.

8. Дар соли 2023 нишондиҳандаҳои қиёсии обҳои рӯйзаминии ташаккулёбанда ба ҳар сари аҳоли тақрибан $6400 \text{ м}^3/\text{одам}/\text{сол}$ ро ташкил медиҳад, ки ин аз нишондиҳандаи $1700 \text{ м}^3/\text{одам}/\text{сол}$, ки ба ҳар сари аҳоли кофӣ ҳисобида мешавад, хеле зиёд аст. Дар баробари ин,

бояд дар назар дошт, ки меъёр (миқдор)-и дар асоси созишномаҳои минтақавӣ барои Тоҷикистон ҷудошуда ҳамагӣ $1400 \text{ м}^3/\text{одам}/\text{солро}$ ташкил медиҳад, ки табиатан омили маҳдудкунандаи истифодаи кофии об дар кишвар мебошад.

9. Захираҳои эҳтимолии обҳои зеризаминӣ $18,7 \text{ км}^3/\text{солро}$ ташкил медиҳанд, захираҳои истифодашаванда бошад $2,8 \text{ км}^3/\text{сол}$ ҳисоб карда мешаванд.

10. Дар ҳудуди ҷумҳурӣ зиёда аз 200 манбаи оби маъданӣ ба қайд гирифта шудааст. Дар минтақаҳои ташаккули таҳшинҳои палеозой ва чинсҳои магмавӣ 86 чашмаи табиӣи обҳои карбонӣ ва нитрогенӣ ба қайд гирифта шудааст, ки тақрибан 70 адади онҳо дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон ҷойгиранд. Манбаъҳои дорои дебити баландтарин Обигарм ва Хоча-Обигарм ба ҳисоб мераванд, ки дар қаторкӯҳҳои Ҳисор воқеъ гардидаанд. Дар маҷмуъ тақрибан 100 чашма ва кони обҳои геотермалӣ муайян карда шудаанд.

§2. Истифодаи захираҳои об

11. Захираҳои оби дар Тоҷикистон асосан барои таъмини ниёзҳои таъмини оби ошомиданӣ, кишоварзӣ, гидроэнергетика, саноат, моҳидорӣ, фароғату истироҳат ва муҳити зист истифода мешаванд. Навъи афзалиятноки истифодаи об таъмини оби ошомиданӣ мебошад.

12. Тоҷикистон ҳамагӣ 20 дарсади захираҳои оби дар ҳудуди худ ташаккулёбандаро истифода мебарад. Воқеан, истеъмоли умумии об дар Тоҷикистон аз чашмаҳои обҳои рӯйизаминӣ ва зеризаминӣ дар охири солҳои 80-ум ва аввали солҳои 90-уми асри XX беш аз $14,0 \text{ млрд км}^3/\text{солро}$ ташкил медиҳад. Ин маънои онро дорад, ки дар айни замон $13,0 \text{ млрд км}^3/\text{солро}$ ташкил медиҳад. Ин маънои онро дорад, ки дар айни замон истеъмоли воқеии об ба ҳар сари аҳоли ба $1300 \text{ м}^3/\text{одам}/\text{сол}$ мерасад. Ҳаҷми оби бозгашт тақрибан $3,5\text{--}4,0 \text{ км}^3/\text{солро}$ ташкил медиҳад, ки аз он $3,0 \text{ км}^3$ обҳои захбури заминҳои обёришаванда, $0,50 \text{ км}^3$ оби партови маишӣ ва саноатӣ мебошад.

13. Тибқи нақшаҳои истифодаи маҷмӯӣ (комплексӣ) ва ҳифзи захираҳои оби ҳавзаҳои Амударё ва Сирдарё, ки дар созишномаҳои минтақавӣ эътироф шудаанд, барои Тоҷикистон маҳдудҳои обгирӣ аз маҳзанҳои захираҳои об дар ҳаҷми $14,3 \text{ млрд м}^3/\text{сол}$ пешбинӣ шудааст.

14. Истифодабарандаи асосии об дар Тоҷикистон соҳаи кишоварзӣ мебошад, ки тақрибан 85 дарсад захираҳои оби аз манбаъҳои табиӣ гирифташударо ташкил медиҳад. Ба ҳиссаи таъмини оби ошомиданӣ -5 дарсад, саноат -5 дарсад, моҳипарварӣ -0,8-1,5 дарсад аз ҳаҷми умумии истифодаи об рост меояд. Гидроэнергетика, фароғату истироҳат ва муҳити зист дар воқеъ истифодабарандагони об мебошанд, ки захираҳои обро ба таври бебозгашт истеъмол намеkunанд.

15. Ҳукумати Тоҷикистон соҳаи гидроэнергетикаро тараққӣ дода, сохтмони неругоҳи барқи обии Роғунро идома медиҳад ва ҳамчунин объектҳои энергетикиро таҷдид менамояд, ки онҳо метавонанд то соли 2050 тавлиди неруи барқро ду баробар зиёд кунанд. Иқтидори умумии неругоҳҳои барқи обии кишвар 5403 МВт буда, неруи барқи дар онҳо тавлидшаванда ба ҳисоби миёна ба $20 \text{ млрд кВт}/\text{соат}$ мерасад.

16. Обанборҳои таъиноти маҷмӯӣ дар кишвар неруи барқ тавлид мекунанд ва бо оби ошомиданӣ, обёрӣ ва техникӣ таъмин мекунанд, ҳавфи обхезихоро коҳиш медиҳанд, таъсири манфии тағйирёбии иқлимиро коҳиш медиҳанд, инчунин ба рушди захираҳои фароғатӣ (рекреатсионӣ) мусоидат мекунанд.

§3. Самаранокии истифодаи захираҳои об

17. Дар Тоҷикистон ҳаҷми миёнаи обгирӣ ба 1 гектар майдони обёришаванда аз $8,0$ то $13,0 \text{ ҳазор м}^3$ буда, талафоти оби ползӣ дар шабақаҳои обёрӣ ба 40-50 дарсад мерасад.

18. Гузаронидани чорабиниҳои зиддиполоишӣ ва ҷорӣ намудани технологияҳои сарфаи об дар кишвар ҳанӯз нокифоя аст. Майдони замин, ки бо технологияҳои сарфаи об обёрӣ карда мешавад, ҳамагӣ 2500 гектар ё тақрибан 0,35 дарсади майдони умумии обёришавандаро ташкил медиҳад. Зиёдшавии истифодаи технологияҳои сарфаи об аз ҷониби ҳуди деҳқонон сол то сол меафзояд.

19. Обистифодабарии аз лиҳози технологӣ ва техникӣ ғайрисамарабахш дар зироаткории обёришаванда ба баланд шудани сатҳи обҳои зеризаминӣ, шӯршавӣ ва ботлоқшавӣ, эрозияи замин ва ба биёбон мубаддалшавӣ мусоидат намуда, дар натиҷа ҳолати мелиоративии 60 ҳазор гектар замин бад мешавад.

20. Самаранокии истифодаи об дар шабакаи таъмини оби ошомиданӣ низ паст буда, талафоти об то 60 дарсад мерасад. Обгирӣ дар мавзёҳои фарогирии хизмати ташкилотҳои оби ошомиданӣ ва оби партов, ба ҳисоби миёна ба як нафар тақрибан 250 литр дар як шабонарӯзро ташкил медиҳад, дар ҳоле ки истеъмолкунандагон тақрибан нисфи ҳаҷми оби нишондодаро мегиранд. Таносуби мавҷудаи обгирӣ ва истеъмоли аҳоли бо талафоти танзимнашавандаи техникӣ ва тиҷоратӣ, инчунин мавҷуд набудани баҳисобгирии мувофиқ алоқаманд мебошад.

21. Тақроран истифода бурдани об ба баландбардории самарабахшии истифодаи он таъсири калон мерасонад. Бо вучуди ин, танҳо тақрибан 1 дарсади обҳои захкашу захбур ва партови кишвар барои мақсадҳои гуногун дубора истифода мешаванд.

22. Дар соли 2023 бо дарназардошти ҳаҷми солонаи истеъмоли об ва маҷмуи маҳсулоти дохилии кишвар барои 1м³ масрафи об 11 сомони (қариб 1,0 доллари ИМА/м³) ташкил медиҳад. Аз рӯйи соҳаҳо ин нишондиҳанда чунин мебошад: дар кишоварзӣ—2,5-3,1 сомонӣ/м³, дар саноат—92,0 сомонӣ/м³, дар гидроэнергетика—0,23 сомонӣ/м³. Маҳсулнокии об дар кишвари мо, масалан, дар муқоиса бо Иёлоти Муттаҳидаи Амрико паст мебошад, ки дар он кишвар он ба ҳисоби миёна тақрибан 800 сомонӣ/м³ -ро ташкил медиҳад. Дар Ёзбекистон ин нишондод 15,4 сомонӣ/м³-ро ташкил медиҳад.

23. Нишондиҳандаи муҳимми маҳсулнокии иқтисодии истифодаи об ҳосилнокии зироатҳои гуногуни обёришаванда мебошад. Масалан, ин нишондиҳанда барои пахта — 0,74 сомонӣ/м³, ғалла — 0,64 сомонӣ/ м³ мебошад. Тибқи таҳлилҳое, ки дар асоси маълумоти таърихии Созмони Озуқа ва кишоварзии СММ ва Бонки Ҷаҳонӣ анҷом дода шудаанд, самарабахшии об дар соҳаи кишоварзӣ ва саноат тақрибан ду баробар афзудааст.

24. Ҳосилнокии паст ё истифодаи ғайрисамарабахши захираҳои об бо омилҳои зерин алоқаманд мебошанд:

- истифодаи технологияҳои қуҳнашудаи истеҳсолоти обталаб;
- сатҳи баланди талафоти об ҳангоми интиқол;
- дараҷаи нокифояи муҷаҳҳаз будани таҷҳизоти иншоотҳои обгирӣ ва истифодабарандагон бо системаҳои баҳисобгирӣ;
- фарсудаҷавии физикӣ ва қуҳнаҷавии объектҳои алоҳидаи инфрасохтори хоҷагии об;
- риоя нагардидани речаи муайяншудаи обёрии зироатҳои кишоварзӣ аз ҷониби деҳқонон;
- мавҷуд набудани механизмҳои самарабахши иқтисодие, ки истифодабарандагон об ва қорҳонаҳоро ба татбиқи ғайрӣлонаи технологияҳои пешрафтаи сарфаи об, парвариши зироатҳои сердаромад, шабақаҳои қорқард ва истифодаи тақрорӣ ва пайдарпайи обтаъминкунӣ ва қоҳиш додани талафоти об ҳавасманд меқунанд.

§4. Норасоии захираҳои об

25. Норасоии захираҳои об дар ноҳияҳои алоҳидаи кишвар асосан дар давраҳои қамобӣ мушоҳида мешавад ва бо сабабҳои зерин ба вучуд меояд:

- тақсимои нобаробари захираҳои об дар ҳудуди Тоҷикистон;

- маҳдуд будани имкониятҳои танзими обанборҳо ва мавҷуд набудани теъдоди кофии обанборҳо барои қонеъ кардани талаботи аҳоли бо об, соҳаҳои кишоварзӣ, саноат ва моҳипарварӣ;

- талафоти об дар натиҷаи бад шудани вазъи инфрасохтор, ки боиси зиёд шудани ҳиссаи талафоти ғайритиҷоратӣ мегардад;

- тағйирёбии меъёри боришот ва баландшавии ҳарорат дар натиҷаи тағйирёбии иқлим, ки дар натиҷа эҳтимолияти коҳишёбии маҷрои об, пур шудани захираи обҳои зеризаминӣ ва тағйир ёфтани речаи обёрӣ зиёд мегардад;

- ҳамбастагии нокифояи истифодаи захираҳои об дар минтақаҳои алоҳидаи таъмини об.

26. Бартараф ё ба таври назаррас коҳиш додани норасоии захираҳои об барои таъмини оби ошомиданӣ ва соҳаи кишоварзӣ дар вилоятҳои Суғду Хатлон метавонад тавассути кам кардани талафоти об дар шабакаҳои обтаъминкунӣ ва обёрӣ, гузаштан ба технологияҳои каммасрафи обёрӣ ва бунёди обанборҳо таъмин карда шавад.

27. Мушкилоти мавҷудаи об дар поёноби дарёҳои Исфара, Хочабоқирғон, Исфана, Даҳанасой, Каттасой, Қизилсу ва Яхсу таҷдид ва навсозии маҷмуи хочагии обро бо роҳи беҳсозии истифодаи ҳамгироёнаи захираҳои об барои эҳтиёҷоти обтаъминкунии аҳоли, истеҳсолоти кишоварзӣ ва саноатӣ, сарфаи об ва бунёди обанборҳои хурди дорои таъиноти маҷмӯӣ талаб менамояд.

§5. Тағйирёбии гидрометеорологӣ ва тағйирёбии иқлим

28. Тағйирёбии иқлим ба дастрасии захираҳои об таъсири ҷиддӣ мерасонад. Дар давоми даҳсолаҳои охир, дар Тоҷикистон ҳарорат ба ҳисоби миёна 0,7 - 1,9 дараҷа баланд шуд. Дар натиҷа дар кишвар обшавии пирияхҳо мушоҳида мешавад, ки дар ояндаи миёна ва дарозмуддат боиси кам шудани оби дарёҳо мегардад. Обшавии пирияхҳо дар зерӣ таъсири тағйирёбии иқлим бояд ҳангоми банақшагирии масъалаҳои вобаста ба об, махсусан дар сатҳи ҳавзаҳои дарёҳо ба назар гирифта шавад.

29. Дар давраи аз соли 1940 то соли 2020 ҳарорати ҳаво дар Тоҷикистон дар ҳар даҳсолаи ин давра аз 0,1°C то 0,2°C боло рафт. Шумораи рӯзҳои, ки ҳарорати ҳаво аз 40°C ва аз он баландтар аст, зиёд шуд. Баландшавии нисбатан баланди ҳарорати ҳаво дар ноҳияи Данғара (4,2°C) ва шаҳри Бохтар (2,3°C), дар ноҳияҳои кӯҳӣ 0,3-0,5°C, дар баландкӯҳҳо 0,2-0,4°C ба қайд гирифта шуд. Маълумоти охири соли 2001-2010 нишон медиҳад, ки ҳарорати миёнаи ҳаво дар ҳар даҳсола назар ба ҳарорати миёнаи ҳаво дар минтақаҳои, ки дар баландии 1000-2500 метр аз сатҳи баҳр ҷойгиранд, 0,8°C баланд буд. Шумораи рӯзҳои сербориш зиёд шуда, рӯзҳои бориши барф кам шуд.

30. Дар дурнамои дарозмуддат, моделҳои иқлимӣ тағйирёбии намуди боришот ва баландшавии басомад ва падидаҳои гидрометеорологиро пешгӯӣ мекунанд. Арзёбии қоршиносон дар бораи тағйироти пешбинишудаи иқлим афзоиши миқдори бухоршавӣ дар Тоҷикистон ва инчунин эвапотранспиратсияи рустаниҳоро пешбинӣ мекунанд. Дар давраи иҷрои стратегияи пешгӯӣҳои модели иқлимӣ тағйироти назарраси захираҳои обро нишон намедиҳад, вале онҳо афзоиши обро дар давраи қамбастии тирамоҳ ва қишро дар давраи обҳезии тобистона пешбинӣ мекунанд. Равшан аст, ки ин ба обёрии замин, хусусан ба давра, давомнокӣ ва речаи обёрии зироатҳои кишоварзӣ таъсир расонда метавонад. Паст шудани сифати обҳои рӯйизаминӣ ва зеризаминӣ дар натиҷаи болоравии ҳарорат метавонад ба мувофиқ будани истифодаи об барои эҳтиёҷоти маишӣ ва ошомиданӣ таъсири манфӣ расонад. Таъсири манфии тағйирёбии иқлим ба мавҷудияти об аллакай дар обёрӣ, таъминоти оби ошомиданӣ ва обтаъминкунии саноатӣ мушоҳида мешавад.

31. Тибқи нишондиҳандаҳо оид ба арзёбии осебпазирии тағйирёбии иқлим, Тоҷикистон дар байни 28 кишвари Аврупои Марказӣ ва Шарқӣ, Қазқоз ва Осиёи Марказӣ

ҷойи аввалро ишғол мекунад. Ноҳияҳои кӯҳистонии маркази Тоҷикистон бештар осебпазир мебошанд. Ноҳияҳои сераҳолии кӯҳии ҷануби кишвар (вилояти Хатлон), инчунин шаҳру деҳоте, ки дар доманакӯҳҳо дар тарафи шимоли қаторкӯҳҳои Зарафшон ва Туркистон (вилояти Суғд) ҷойгиранд, аз рӯйи осебпазирӣ ҷойи дуюмро ишғол мекунад. Таъсири манфии бештар дар кишоварзии заминҳои лалмӣ ва ҷароғоҳҳо эҳсос мешавад.

32. Пайомадҳои асосии тағйирёбии иқлими ҷаҳонӣ дар Тоҷикистон аллакай дар зухуроти зерин ба таври равшан намоён мебошанд:

- обхезиву сел, ки ба объектҳои инфрасохтор ва иншоотҳои мадании маҳалҳои аҳолинишин зарари калон мерасонанд, инчунин барои аҳолии маҳаллӣ хавфи калон ба вучуд меоранд;
- зиёд шудани эрозияи хок дар водиҳои кӯҳӣ, ки боиси фаромадани селобҳо мегардад ва ин минтақаҳоро дар дурнамои миёнамуддат барои зиндагӣ номувофиқ мегардонад;
- хушк шудани ҷоҳҳо ҳангоми паст шудани сатҳи обҳои зеризаминӣ дар натиҷаи пур нашудани обҳои зеризаминӣ;
- норасоии об барои обёрӣ аз сабаби паст будани сатҳи оби дарёҳо дар мавсими обёрӣ;
- камҳосилӣ аз сабаби хушксолӣ ва норасоии оби обёрӣ;
- афзоиши бемориҳо ва фавти аҳоли, махсусан дар минтақаҳои шаҳрӣ бо сабаби болоравии аз ҳад зиёди ҳарорат.

§6. Таъсири манфии обҳо

33. Таъсири манфии обҳо маҷмуи падидаҳо ва равандҳои гидрологӣ мебошад, ки ба муҳити табиӣ, аҳоли, объектҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ, инфрасохтор таъсири манфӣ мерасонанд, ки ҳам бо падидаҳои номатлуби табиӣ ва ҳам бо омилҳои техногенӣ алоқаманд мебошанд. Онҳо қисми асосии тамоми офатҳои табиӣи кишварро ташкил медиҳанд - зиёда аз 70 дарсади ҳолатҳо ва зиёда аз 80 дарсади хисороти расонидашуда ба ҳиссаи онҳо рост меоянд. Дар соли 1998 дар натиҷаи омадани селобҳо беш аз 7000 хона хароб ва беш аз 130 нафар ҷони худро аз даст доданд. Дар соли 2023 дар натиҷаи омадани селобҳо 21 нафар фавтиданд.

34. Тоҷикистон аз рӯйи шумораи одамоне, ки ҳамасола бар асари сар задани обхезӣ ва фаромадани селобҳо мефавтанд, дар қатори даҳ кишвари ҷаҳон қарор дорад, ки хисороти он тақрибан 1,4 дарсади маҷмуи маҳсулоти дохилиро ташкил медиҳад. Дар соли 2020 дар кишвар 213 ҳолати фавкулодаи табиӣ ба қайд гирифта шудааст. Аз 25 офати табиӣ 48 дарсади онро селобҳо ташкил доданд. Дар соли 2020 дар Тоҷикистон хисороти офатҳои табиӣ 58 миллиону 911,4 ҳазор сомониро ташкил додааст. Ба 141 бинои истиқоматӣ осеб расидааст, ки 41 адади он пурра ва 100 ададаш қисман хароб шудааст. Дар байни объектҳо ва иншоотҳои харобгашта: 22 муассисаҳои таълимӣ, 89 километр роҳи маҳаллӣ, 14 пул, 15 километр хатти барқ, 18 817 гектар замини кишоварзӣ мебошанд. Дар ҳисоб бо доллар, аз ҷумла хисорот дар соли 2017 - 4,4 миллион доллар, соли 2018 - 3,6 миллион доллари ИМА, 2019 - 3,2 миллион доллари ИМА, соли 2020 - 5,2 миллион доллари ИМА-ро ташкил додааст. Ин талафот барои рушди иқтисодиёти кишвар пайомадҳои ҷиддии манфӣ дорад.

35. Минтақаҳои кӯҳӣ ва водиҳои Тоҷикистон дар баробари таҳдидҳои зиёд осебпазиранд. Боришоти шадид ва дар натиҷа омадани селу обхезӣ, фаромадани тарма, инчунин эрозияи замин, хушксолӣ ва биёбоншавӣ, раҳнашавии эҳтимолии кӯлҳои дар баландкӯҳ ҷойгирбуда, ки хавфноктарини онҳо кӯли Сарез мебошад, ҳаракати пирияхҳо ва эҳтимоли пеши дарёҳои кӯҳиро бастанӣ онҳо ва ғайра таҳдидҳои эҳтимоли ба шумор мераванд. Объектҳои алоҳида ва бисёр шаҳракҳо дар минтақаҳои ҷойгир мебошанд, ки дар вазъияти хатари зерин об мондан қарор доранд. Буридани ҷангал дар баъзе ноҳияҳои кишвар, инчунин дар қад- қадӣ дарёҳо сохтани иншоотҳо, баҳусус дар шаҳрҳо хавфи офатҳои табиӣро зиёд мекунад.

36. Дар Тоҷикистон, дар маҷмӯъ, 1386 км иншооти соҳилмустаҳкамкунӣ ва 710 иншооти зидди сел мавҷуд аст, ки дарозии умумии онҳо 503 километрро ташкил медиҳад. Дар натиҷаи истифодабарии тулонӣ ва таъсири офатҳои табиӣ зиёда аз 50 дарсади ин иншоот хароб гардида, иншооти мавҷудбуда аз селу обхезӣ саҳт осеб дидаанд. Барои барқарорсозӣ ва истифодаи ин иншоот ҳамасола маблағҳои зиёд лозим аст. Аз ҳисоби бучети давлатӣ пушонидани ҳамаи ин хароҷот хеле душвор аст.

37. Захираҳои маҳдуди молиявӣ имкон намедиҳанд, ки инфрасохтори нав барои коҳиш додани хавфи офатҳои табиӣ бунёд шаванд, аз ҷумла обанборҳои гуногунмақсад барои муҳофизат аз сел ва обхезӣ, ки ин хатарҳоро ба таври қобили мулоҳиза кам мекунанд. Барои дар бисёр минтақаҳои кишвар сохтани инфрасохтори нав, релефи доманақӯҳҳо тамоми шароитро фароҳам месозанд.

38. Таъмини муҳофизат аз таъсири манфии обҳо ин коҳиш додани хавфҳо ва ба ҳадди ақал коҳиш додани ҳисорот, таъмини эътимоднокии иншооти гидротехникӣ, танзими истифодаи иқтисодии ҳудудҳо мебошад. Ба роҳ мондани мониторинг, аз ҷумла пешгӯӣ ва пешгирии падидаҳои хатарноки гидрологӣ аҳамияти аввалиндараҷа дорад.

39. Мониторинги зуд-зуд харобшавии иншоотҳои муҳофизати соҳилии сохташуда нишон медиҳад, ки барои тарҳрезӣ ва бунёди иншоотҳои бозътимоду устувори соҳилӣ бояд корҳои илмӣ таҳқиқотӣ бо дарназардошти шароити гидрологӣ, геоморфологӣ ва геотехникии дарёҳои мушаххаси кӯҳии Тоҷикистон анҷом дода шаванд. Барои анҷом додани ин кор, озмоишгоҳҳои махсуси вобаста ба об, мутахассисон ва ҷалби маблағ лозим аст.

§7. Мушкилоти асосии соҳаи об

40. Таъмини оби ошомиданӣ ва рафӣи обҳои партов як бахши муҳимми соҳаи об буда, рушди он аз афзалиятҳои аввалиндараҷаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор меравад. Дар ҳоли ҳозир ҳудуди 41 дарсади аҳолии кишвар ба шабақаҳои оби ошомиданӣ дастрасӣ доранд, ки аз ҷониби ташкилотҳои обрасон хизматрасонӣ карда мешаванд. Фарогирии хизматрасонӣ дар бахши обтаъминкунӣ дар шаҳрҳои калон -95 дарсад, дар шаҳракҳои нави шаҳр – 48 дарсад, вале дар минтақаи деҳот хеле паст -22 дарсадро ташкил медиҳад. Фарогирии хизматрасонии рафӣи обҳои партов дар айни замон дар шаҳрҳои калон (64 дарсад) дар сатҳи миёна ва деҳот хеле паст (мувофиқан 10 дарсад ва 0,1 дарсад) қарор дорад.

41. Инфрасохтори таъмини оби ошомиданӣ ва рафӣи обҳои партов дар ҳолати фарсуда қарор дорад. Дар сурати андешида нашудани чораҳои ҳамаҷонибаи фаврӣ, хавфи ҳалалдоршавии таъмини оби ошомиданӣ ва рафӣи обҳои партов (аз ҷумла хизматрасонии санитарии ғайри обу корезӣ) бо пайомадҳои манфӣ ба саломатии аҳоли, хусусан дар ҳолати хароратҳои аз реча бурун ва офатҳои табиӣ вучуд дорад. Дар шаҳрҳо ва шаҳракҳо 32 дарсади инфрасохтори мавҷудбуда корношоям аст, дар ҳоле ки дар минтақаҳои деҳот ин рақам ҳудуди 60 дарсадро ташкил медиҳад. Талафоти об дар шабақаҳои обтаъминкунии шаҳрӣ дар баъзе мавридҳо тақрибан 60 дарсад ва дар шабақаҳои миёна ва хурд тақрибан 20 дарсадро ташкил медиҳад. Ҳаҷми феълӣи сармоягузорӣ дар ин бахш нокифоя буда, ба суръати афзоиши аҳоли ва рушди иқтисод мувофиқ намебошад. Тарифҳои хизматрасонии обтаъминкунию корез ва маблағҳое, ки аз бучет ҷудо карда мешаванд, барои азнавсозӣ ва тараққӣ додани соҳаи обтаъминкунӣ нокифоя буда, хароҷоти вобаста ба истифода ва нигоҳубини иншоотҳои мавҷударо пурра қонеъ намегардонанд.

42. Занҷираи хизматрасонӣ оид ба таъмини бехатарии санитарӣ, яъне нигоҳдорӣ, хориҷкунӣ, интиқол, коркард, безаргардонӣ ё истифодаи такрорӣ, аз нигоҳи хизматрасониҳои мутамарказ ва ғайримутамарказ дар саросари кишвар фарқ мекунад. Дар мавриди шабақаҳои ғайри обу корезӣ ё корезҳои на чандон калон дар бораи интиқол ва тоза намудани обҳои партов маълумот хеле маҳдуд мебошад. Чуқуриҳои ҷамъшавии начосат ва

шабакаҳои нокомили рафъи обҳои партов ба сифати оби ошомиданӣ, аз ҷумла обҳои зеризаминӣ, дар натиҷаи олудашавӣ ва паҳншавии бемориҳои тавассути об паҳншаванда хатари калидӣ эҷод мекунанд, зеро онҳо аз ҷониби ташкилотҳои хизматрасони маҳаллӣ танзим ва ба таври муассир мавриди назорат қарор дода намешаванд. Дар шароити ғайри нақардани қоидаҳои санитарии гигиенӣ, шартҳои санитарии техникӣ ба таври васеъ истифода бурдани манбаъҳои бемуҳофизати об (обҳои рӯйизаминӣ ва ҷохҳои зеризаминии алоҳидаи наҷандон амик) барои эҳтиёҷоти маишӣ ва ошомиданӣ низ боиси сар задани бемориҳои сироятӣ мегардад. Услуби системавӣ дар таъмини занҷираи хизматрасонӣ дар соҳаи санитария барои таъмини идоракунии беҳатари оби ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов аҳамияти калидӣ дорад. Таҷрибаҳои нокифояи беҳдоштӣ, баҳусус вобаста ба гигиенаи дастҳо, ҷуқуриҳои ғайримуассири ҷамъшавии наҷосат дар деҳот ва идоракунии партовҳои саҳт ба сифати об ва идоракунии захираҳои об таъсир мерасонанд.

43. Масоҳати заминҳои барои обёрӣ мувофиқ дар кишвар 1,573 миллион гектарро ташкил медиҳад. Ба ҳолати 1 январи соли 2023 майдони заминҳои обёришаванда дар ҷумҳурӣ 764 ҳазор гектарро ташкил медиҳад, ки аз он 470,61 ҳазор гектар заминҳои қорами обӣ мебошанд. Заминҳои тавассути дастгоҳҳои обкашӣ обёришаванда 38 дарсади майдони умумии заминҳои обёришавандаи кишварро ташкил медиҳанд. Дар соли 2023 масоҳати ҳоси заминҳои обёришаванда ба ҳар сари аҳоли дар кишвар тақрибан 0,074 гектар/одамро ташкил медиҳад, ки нисбат ба дигар кишварҳои Осиёи Марказӣ ба маротиб камтар мебошад.

44. Мушкилоти асосии соҳаи беҳдошти замин ва обёрӣ аз омилҳои зерин иборат мебошанд: фарсудашавии шабакаи обёрӣ ва беҳдошти замин, маблағгузориҳои нокифоя, зуд-зуд рух додани садамаҳо дар пойгоҳҳои обкашӣ, норасоии дастгоҳу механизмҳо, бадшавии ҳолати мелиоративӣ ва эрозияи заминҳои обёришаванда, ки дар натиҷа заминҳо аз истифодаи соҳаи кишоварзӣ мебароянд ва фаъолияти ассотсиатсияҳои истифодабарандагони об ғайрисамаранок мегарданд. Дар баробари ин, омилҳои асосие, ки ба бад шудани вазъият дар ин баҳши аз лиҳози стратегӣ муҳими кишвар таъсир мерасонанд, инҳо мебошанд: мавҷуд набудани ҳисобкунии дурусти об, паҳт будани самарабахшии шабакаҳои обёрӣ аз сабаби талафоти зиёди об, ҳосилнокии паҳти истифодаи об, норасоии қормандони касбӣ, тарифҳои, ки хароҷоти воқеии вобаста ба нигоҳдорӣ ва истифодабарии шабакаҳои обёрӣ ва заҳбуру заҳкашқоро пӯшонида наметавонанд, низомии ғайрисамараноки ҷамъоварии пардохтҳо барои хизматрасонии обёрӣ ва заҳбуру заҳкашқо, нокифоя будани сармоягузориҳои асосӣ, мавҷуд набудани таҷдид (модернизатсия)-и шабакаҳои қуҳнаи обёрӣ ва заҳбуру.

45. Ифлосшавии нуқтавӣ ва минтақавии обҳои рӯйизаминӣ ва зеризаминӣ тавассути маҷмуи агросаноатӣ, партовҳои қорқарднашудаи саноатӣ ва обҳои партови шаҳрӣ (қоммунали), плаҳтмассаҳои партофташуда, резиши партовгоҳҳо, истифодаи маводди қимиёвӣ, аз қабилӣ нуриҳои минералӣ, заҳрқимикатҳо, антибиотикҳо ва наҷосати қорвои қалони шохдор аз қабилӣ мушкилоти маъмулии бисёр кишварҳо, аз ҷумла Тоҷикистон, мебошанд.

§8. Сиёсати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи об дар сатҳи миллий, минтақавӣ ва ҷаҳонӣ

46. Тоҷикистон сиёсат ва дипломатияи ҳудро дар соҳаи об мувофиқи тамоюлҳои минтақавӣ ва ҷаҳонӣ бар асоси принципҳо ва меъёрҳои аз ҷониби кишвар эътирофшуда амалӣ менамояд. Ҳамзамон сиёсати кишвар дар соҳаи об манфиатҳои миллиро ба инобат гирифта, барои таъбиқи самарабахши он ислоҳоти даҳлдори низомии идоракунии захираҳои обро дар асоси қорӣ намудани идоракунии маҷмуӣ ва ҳавзавӣ бо дарназардошти ба инобат гирифтани манфиатҳои тамоми қонибҳои манфиатдор ба воситаи шуроҳои ҳавзавии дарёҳо амалӣ менамояд.

47. Таъмини ҳуқуқи ҳар як шахс ба оби тозаи ошомиданӣ ва хизматрасонии санитарӣ, таъмини кафолатноки ҳамаи истифодабарандагони об, гузаштан ба идоракунии ҳамгироёнаи захираҳои об дар асоси идоракунии ҳавзавии захираҳои об, инфрасохтори мутобиқкардаи об, дастрас, ба тағйирёбии иқлим тобовар ва мутобиқшаванда, таъмини аз лиҳози иқтисодӣ устувор ва идоракунии аз лиҳози экологӣ оқилонаи захираҳои об ҳамчун принципҳои асосии пешбурди сиёсати об дар сатҳи миллий ба шумор мераванд.

48. Ҳуқуқ ва дастрасии баробари ҳар як шахс ба оби тозаи ошомиданӣ ва шароитҳои санитарӣ, афзалияти таъмини оби ошомиданӣ, санитария ва беҳдошт, идоракунии ҳамгироёнаи захираҳои об дар асоси идоракунии ҳавзавии дарёҳо ва ноил шудан ба идоракунии аз лиҳози иқтисодӣ устувор ва аз лиҳози экологӣ оқилонаи захираҳои об ва равиши фарогир принципҳои асосии пешбурди сиёсати об дар сатҳи миллий мебошанд.

49. Дар асоси сиёсати интихобшудаи об, Тоҷикистон дар сатҳи минтақавӣ дипломатияи обро дар асоси принципҳои нигоҳ доштани муносибатҳои неки ҳамсоиягӣ, баробарӣ ва ҳамкорӣ мутақобилан судманд амалӣ менамояд. Тоҷикистон тибқи Оинномаи СММ ва муқаррароти ҳуқуқи байналмилалӣ ҳақ дорад, ки захираҳои табиӣ худ, аз ҷумла обро барои таъмини рушди устувори кишвар ва шароити зиндагии шоистаи мардумаш истифода барад. Тоҷикистон ин ҳуқуқро дар асоси манфиатҳои минтақавӣ бо таъя ба принципҳои ҳамсоиягии неқ, эҳтиром ва ба назар гирифтани манфиатҳои воқеии тарафайн, муколама ва ҳамкорӣ дар ҳалли мушкилоти бамиёномада амалӣ намуда, ҳамчун манбаи асосии ташаккули захираҳои оби ҳавзаи баҳри Арал ҷиҳати бо об таъмин намудани минтақа монеа эҷод намекунад.

50. Татбиқи лоиҳаҳои бузурги минтақавӣ дар кишвар, аз қабili сохтмони неруғоҳи барқи обии Роғун ва CASA-1000 ба принципҳои зикршуда асос ёфтааст. Лоиҳаҳои дар татбиқ қарордошта, инчунин иқтисодии бузурги Тоҷикистон дар сохтмони обанборҳо ва неруғоҳҳои барқи обӣ, ба ҳалли мушкилоти обу энергетикӣ ва ноил шудан ба устувории иқлим дар Осиёи Марказӣ мусоидат мекунанд.

51. Тоҷикистон тавассути амалӣ намудани сиёсати об дар сатҳи глобалӣ, дар арсаи ҷаҳонӣ дар ҳалли мушкилоти марбут ба об фаъолона иштирок менамояд ва бо дарназардошти ташаббусҳои худ «Соли байналмилалӣи оби тоза, 2003», «Даҳсолаи байналмилалӣи амал «Об барои ҳаёт, 2005-2015», «Соли байналмилалӣи ҳамкорӣ дар соҳаи об, 2013», «Даҳсолаи байналмилалӣи амал «Об барои рушди устувор», солҳои 2018-2028» ва эълон гардидани «Соли 2025 ҳамчун Соли байналмилалӣи ҳифзи пирияхҳо» татбиқи ташаббусҳои навро дар доираи созмонҳои минтақавӣ ва байналмилалӣ, пеш аз ҳама дар Созмони Милалӣ Муттаҳид пешбинӣ мекунанд. Ҳадаф аз ин иқдомҳо ҷалби тавачҷуҳ ба зарурати ҳамкорӣ дар ҳалли мушкилоти об ба манфиати ҳифзи ҳаёт ва рушди устувори башарият буда, ҷавобгӯии ҳам манфиатҳои миллий ва ҳам ормонҳои ҷомеаи ҷаҳонӣ мебошад.

52. Тоҷикистон ҷиҳати таъмини амнияти об барои наслҳои оянда дар сатҳи минтақавӣ ва ҷаҳонӣ минбаъд низ пешбурди масъалаҳои обро идома хоҳад дод.

§9. Танзим ва назорати давлатӣ дар соҳаи истифодава ҳифзи захираҳои об

53. Тавассути Кодекси оби Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 апрели соли 2020, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таъмини оби нӯшокӣ ва рафъи обҳои партов» аз 19 июли соли 2019, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ассотсиатсияи истифодабарандагони об» аз 2 январи соли 2020 ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи муҳити зист» аз 8 июни соли 2022 ба танзими давлатӣ дар соҳаи истифода ва ҳифзи захираҳои об тағйироти ҷиддӣ ворид карда шуд.

54. Дар давраи сипаришудаи татбиқи ислоҳоти соҳаи об заминаи меъёрии ҳуқуқӣ таъсис дода шуд, ки иҷрои муқаррароти Кодекси оби Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таъмини оби нӯшокӣ ва рафъи обҳои партов»-ро таъмин

менамояд. Бо дарназардошти принципҳои ҳамгиронаии идоракунии захираҳои об низоми мақомоти давлатӣ таъсис дода шуд, ки соҳаҳои истифода ва ҳифзи захираҳои обро танзим ва назорат мекунад.

55. Ба мақомоти давлатӣ дар соҳаи танзими истифода ва ҳифзи захираҳои об мутобиқи Кодекси оби Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии беҳдошти замин ва обҳои назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Саридораи геологияи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Хадамоти давлатии назорати бехатарии корҳо дар саноат ва соҳаи кӯҳкорӣ назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва дигар мақомоти давлатии дахлдор дохил мешаванд. Дар ҳамкорӣ бо мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ташкилотҳо вобаста ба таъмини оби ошомиданӣ ва рафӣи обҳои партов, ассотсиатсияҳои истифодабарандагони об ва дигар ташкилотҳои ҷамъиятӣ фаъолияти худро оид ба хизматрасонӣ анҷом медиҳанд.

56. Банақшагирии истифодабарӣ ва ҳифзи захираҳои оби ҳавзаҳои дарёҳо аз ҷониби давлат тавассути таҳия, тасдиқ ва татбиқи нақшаҳои ҳавзавии идоракунии захираҳои об амалӣ карда мешавад.

57. Нақшаҳои ҳавзавии идоракунии захираҳои об барои ҳар як ҳавзаи дарё таҳия гардида, маҷмуи маводди низомиро дар шакли матн, ҷадвал ва график оид ба ҳолати объектҳои об ва истифодаи онҳо ифода мекунанд, ки дар натиҷаи мушоҳидаҳо, тадқиқоти ҳолати объектҳои об, тадқиқот, корҳои банақшагирии пешазлоиҳавӣ, лоиҳавӣ ва татбиқи чорабиниҳои идоракунии об ва ҳифзи об, инчунин татбиқи чорабиниҳои вобаста ба коҳиш додани ҳавфи таъсири зараровари об ба даст оварда шудаанд.

58. Нақшаҳои ҳавзавии идоракунии захираҳои об ба муҳлати на камтар аз 5 сол таҳия гардида, нишондиҳандаҳои миқдорӣ ва сифатии ҳолати захираҳои об ва нишонаҳои истифодаи обро дар ҳавзаи дарёҳо, зерҳавзаҳо, минтақаҳои хоҷагии об ва ҳудуди вилоятҳо, шаҳрҳо ва ноҳияҳои Тоҷикистон инъикос менамоянд.

59. Дар доираи ислоҳоти соҳаи об дар назди Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади ҷамъоварӣ, нигоҳдорӣ, коркард ва додани маълумот барои таҳияи сиёсати давлатӣ, пешгӯӣ, консепсияҳо, стратегияҳо ва барномаҳои рушд дар соҳаи захираҳои об, нақшаҳои ҳавзавӣ, лоиҳаҳо ва чорабиниҳои оид ба идоракунӣ, истифода ва ҳифзи захираҳои об, қабули қарорҳои стратегӣ, фаврӣ ва огоҳии аҳоли дар соҳаи захираҳои об, низоми миллии иттилоотии об таъсис дода шудааст.

60. Мавҷуд набудани тартибот (расмиёт)-и танзими мубодилаи маълумот, бахусус байни мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, таҷҳизоти нокифояи техникӣ, ҷамоҳангсозии нокифояи коркард ва идоракунии маълумот дар ҳар як соҳа ва равишҳои маҳдуди идоракунӣ вобаста ба истифодаи онҳо барои ҷорӣ намудани низоми миллии иттилоотии об душворӣ эҷод мекунанд. Дар натиҷа самарабахшии истифодаи маълумоте, ки мақомоти давлатӣ бо истифода аз маблағҳои бучети давлатӣ ҷамъоварӣ мекунанд, хеле паст боқӣ мемонад.

61. Қонунгузориҳои нав барои татбиқи сиёсати самарабахши давлатӣ дар соҳаи истифода ва ҳифзи захираҳои об шароит фароҳам овард. Дар баробари ин сохтори институтсионалӣ, низоми идоракунӣ ва заминаи ҳуқуқӣ рушди минбаъда ва тақмили самарабахшии онҳоро талаб менамояд.

62. Самти афзалиятноки тақмили идоракунии давлатӣ аз татбиқи механизмҳои зерин иборат мебошад:

- таҳия ва қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи беҳдошти замин ва обҳои»;

- таҳия ва қабули санадҳои зерқонунӣ ва санадҳои меъёрие, ки аз қонунгузории соҳаи об бармеоянд;

- чудо намудани вазифаҳои хочагидорӣ дар соҳаи таъмини оби ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов, инчунин муайян намудани мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи таъмини оби ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов дар сатҳи мақомоти марказии иҷроияи ҳокимияти давлатӣ;

- таҳкими иқтидори мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, ки танзим ва назоратро дар соҳаи истифода ва ҳифзи захираҳои об амалӣ менамоянд;

- таҳияи нақшаҳои ҳавзаи идоракунии захираҳои об бо дарназардошти ҳамаи ҷанбаҳои истифода ва ҳифзи захираҳои об, аз ҷумла тағйирёбии иқлим ва коҳиш додани хавфи офатҳои табиӣ;

- таҳияи стандартҳои меъёри иҷозатдодашуда ба объектҳои об бо дарназардошти хусусиятҳои минтақавӣ ва хусусиятҳои инфиродии объектҳои об;

- гузаронидани мониторинги давлатии объектҳои об;

- такмили меъёр ва стандартҳои таъмини оби ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов, аз ҷумла коркард ва истифодаи такрории обҳои партов, истифодаи мақсаднок ва ҳифзи захираҳои об, мусоидат ба рушди истеҳсоли оби ошомиданӣ, аз он ҷумла оби ошомидани маъданӣ дар зарфҳо;

- таҳияи механизмҳо ва тартиботи мукамал оид ба таҳким ва нигоҳдории иқтидори институтсионалӣ дар соҳаи таъмини оби ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов (аз ҷумла санитария ва беҳдошт);

- таҳияи механизмҳои иқтисодӣ, молиявӣ ва тартиботи мукамали идоравӣ, такмил ва таҳкими иқтидори институтсионалии соҳаи беҳдошти замин ва обёрӣ;

- рақамикунонӣ дар соҳаи об, аз ҷумла тавассути қорӣ намудани технологияҳои наватарин, аз қабилӣ истифодаи қобилияти идоракунии объектҳои табиӣ (ё воқеӣ) бо истифода аз шабакаи интернет ва зехни сунъӣ барои баланд бардоштани самарабахшии истифода ва нигоҳубини техникӣ, нигоҳ доштани амалкардҳои инфрасохтор, идоракунии сифати об ва пурқувват намудани баҳисобгирии обгирӣ ва сарфи он, баланд бардоштани самарабахшии идоракунии захираҳои об, қорӣ намудан бо дарназардошти андешидани чораҳои амниятӣ оид ба муҳофизат аз таҳдидҳо ва осебапазирҳои киберӣ ва ғайра;

- такмил додани нигоҳдории Низоми миллии иттилоотии об.

63. Муваффақ шудан ба ҳамкории зичи шуроҳои ҳавзавии дарёӣ бо низоми ҳокимияти маҳаллӣ, иштироки фаъолонаи онҳо дар татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи муносибатҳои об вазифаи муҳим мебошад.

64. Баланд бардоштани таъсирбахшӣ ва ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ барои ноил шудан ба мақсадҳо ва иҷрои вазифаҳо дар соҳаи муносибатҳои об рушди минбаъдaro тақозо мекунад. Бо мақсади сарфакоронаи хароҷоти буҷет тадбирҳои дарозмуддати истифодаи ҳамгироёна ва оқилонаи захираҳои об, таъмини меъёрҳои баланди экологии объектҳои об, пешгирии таъсири манфии об ва баланд бардоштани беҳатарии иншоотҳои гидротехникӣ зарур аст.

§10. Сармоягузорӣ ва маблағгузорӣ дар соҳаи об

65. Дар баробари маблағгузории давлатӣ, аз ҳисоби қарзҳо ва грантҳои шарикони рушд сармоягузориҳои назаррас ба соҳаи об ворид карда мешаванд. Дар миқёси ҷаҳонӣ ҳисоб карда шудааст, ки барои расидан ба 6 Ҳадафи рушди устувор то соли 2030 сармоягузории солоне ба маблағи 112 млрд доллари ИМА лозим мебошад. Дар муқоиса, барои рушди бахши

таъмини оби ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов дар Тоҷикистон ҳамасола ҳудуди 220 миллион доллари ИМА сармоягузорӣ лозим аст, ки ин аз мизони феълии кулли сармоягузорӣ ба баҳши об ба маротиб бештар аст.

66. Барои таъмин намудани фаъолияти устувор ва самараноки шабакаҳои беҳдошти замин ва обёрӣ, маблағгузори назаррас зарур аст. Харочоти солона барои истифодабарии босифати ин шабакаҳо бояд на камтар аз 75 миллион доллари ИМА-ро ташкил диҳад. Ин маблағҳо барои гузаронидани таъмирҳои мунтазам, таъмин намудани кори беамониати пойгоҳҳои обкашӣ, тозакунии каналҳо, танзими чараёни об ва дигар чорабиниҳо, ки ба нигоҳдории шабакаҳо дар ҳолати корӣ равона шудаанд, заруранд. Илова бар ин, барои таъмини устувории шабакаҳо ва таҷдиди инфрасохтор, солона тақрибан 50 миллион доллари ИМА ҷудо кардан лозим аст. Ин маблағҳо бояд ба таъмирҳои капиталӣ, иваз кардани таҷҳизоти кӯҳнашуда, ҷорӣ намудани технологияҳои нав, ки барои баланд бардоштани самаранокии истифодабарии об мусоидат мекунанд ва васеъ намудани шабака барои фаро гирифтани заминҳои нав, равона карда шаванд.

67. Дар тули даҳсолаҳои охир инфрасохтори хоҷагии об аз лиҳози маблағгузори нокифоя ва нигоҳдории номунтазам аз лиҳози воқеӣ (физикӣ) ва маънавӣ фарсуда шудааст. Ба истиснои гидроэнергетика ва як қатор лоиҳаҳои хурд дар соҳаи беҳдошти замин, обёрӣ ва таъмини оби ошомиданӣ, сармоягузори хусусӣ дар соҳаи об вучуд надорад ва саҳми ташкилотҳои хизматрасонии соҳаи об дар сармоягузорӣ ночиз аст.

68. Мавҷуд будани қарзҳо омили асосии вазъи ғайриқаноатбахш ва ноустувори молиявии ташкилотҳои хизматрасонии соҳаи об мебошад (Агентии беҳдошти замин ва обёрӣ, Кумитаи хоҷагии манзилию коммуналӣ, дигар ташкилотҳои обтаъминкунӣ, ки аз ҷониби мақомоти коммуналӣ идора карда мешаванд), ки мушкилоти ҳудро асосан аз ҳисоби пардохти пули хизматрасонӣ ҳал мекунанд. Тарифҳои мавҷудбуда харочоти нигоҳдорӣ ва истифодаи инфрасохторро пӯшонидани наметавонанд ва субсидияҳои давлатӣ барои пӯшонидани харочоти хизматрасонӣ ба мақомоти давлатӣ нокифоя буда, табиист, ки ин ба сифати хизматрасонӣ таъсири манфӣ мерасонад. Зарурати бетаъхир тақмил додани низоми пардохт ва системаи субсидияҳои мустақим ва ғайримустақими давлатӣ ба соҳаи об, аз он ҷумла барои эҷоди ҳавасмандгардонии ҷалби маблағгузори тичоратӣ аз баҳши хусусӣ ба миён меояд.

§11. Таъмини илмию техникӣ ва кадрӣ соҳаи об

69. Инкишофи илмию техникӣ, ки ба таъмини рушди соҳаи об нигаронида шудаанд, доираи васеи масъалаҳои идоракунии стратегӣ ва фаврӣ, банақшагирии фаъолияти хоҷагии об, тарҳрезии иншоот ва технологияҳо, моделсозӣ ва пешгӯии ҳолати захираҳои обро дар бар мегиранд.

70. Вазифаҳои асосии илмӣ дар соҳаи ташкили идоракунии аз лиҳози экологӣ ва иқтисодӣ асосноки соҳаи об аз инҳо иборатанд:

- тақмили механизмҳои мавҷудбуда ва таъсиси механизмҳои нави ташкили идоракунии дар соҳаи об;
- тақмили усулҳо ва механизмҳои иқтисодии истифодаи оқилонаи об;
- баланд бардоштани асоснокии қабули қарорҳо дар идоракунии ҳамгироии шабакаҳои об дар асоси донишҳои муосир дар бораи равандҳои технологӣ ва пайомадҳои экологии татбиқи онҳо;
- инкишоф додани асосҳои илмӣ истифодаи технологияҳои муосир ва воситаҳои техникӣ назорати объектҳои об.

71. Масъалае, ки асосноккунии ҳамҷонибаи илмӣ, истифодаи таҷҳизоти муосири озмоишгоҳӣ (лабораторӣ) ва рушди технологияҳои иттилоотиро тақозо мекунанд, ин таъмини назорат ва идоракунии сифати об дар объектҳои об, ташаккули асосҳои илмӣ низоми муқаррар намудани меъёр мебошад, ки дар асоси донишҳои нав, барои ноил шудан ба

стандартҳои зарурии сифати об ва сатҳи мувофиқи коркард ва истифодаи тақрорӣ имкон медиҳад.

72. Таъмини ҳалли мушкилоти илмӣ ин афзоиш додани иқтидори ташкилотҳои илмӣ ва фароҳам овардани шароит барои ҷалб намудани кадрҳои ҷавони илмӣ бо мақсади дастгирӣ ва инкишоф додани мактабҳои илмӣ мавҷудбударо тақозо мекунад.

73. Дар баҳши ҳоҷагии об норасоии муҳандисони ҷавон, иқтисоддонон ва роҳбарон, инчунин дигар мутахассисони дорои таҳсилоти олӣ қариб 300 нафарро ташкил медиҳад. Дар ташкилотҳои соҳаҳои ба ҳам алоқаманд, ки фаъолияти маҷмуи идоракунии оби кишварро таъмин мекунад, дар масъалаи таъмини кадрҳо низ чунин вазъият ба амал омадааст.

74. Вазифаҳои асосии бо кадрҳо таъмин намудани соҳаи оби Тоҷикистон аз инҳо иборатанд:

- ташаккули механизму воситаҳои муосири идоракунии таъминоти кадрӣ дар маҷмӯи ҳоҷагии об, ки қобилияти қонеъ гардонидани талабот ба мутахассисони дахлдорро таъмин менамояд;
- таҷдиди заминаи моддию техникии муассисаҳои таълимӣ, фароҳам овардани шароити ҳавасмандгардонӣ барои ҷалби омӯзгорони ҷавон ва боистеъдод;
- ташаккули низом ва технологияи баланд бардоштани салоҳияти касбии кадрҳои мавҷудбуда ҷиҳати таъмини рушди инноватсионии соҳаи об.

§12. Низоми мониторинги давлатии объектҳои об

75. Дар соҳаи истифода ва ҳифзи захираҳои об, сари вақт муайян кардан ва пешгӯии рушди равандҳои манфие, ки ба миқдор ва сифати об дар объектҳои об ва ҳолати онҳо таъсир мерасонанд, таъмини таҳия ва татбиқи тадбирҳо оид ба пешгирии ҳодисаҳои манфӣ ин равандҳо, инчунин арзёбии самарабахшии чорабиниҳо оид ба ҳифзи объектҳои об, ба мониторинги давлатии объектҳои об – низоми мушоҳидаҳо, арзёбӣ ва пешгӯии тағйироти ҳолати объектҳои об нақши хеле муҳим ҷудо карда мешавад.

76. Барои мониторинги давлатии объектҳои об вазъияти шабакаи мушоҳидаи давлатӣ ҳалкунанда мебошад. Шабакаи мавҷудаи мушоҳидаҳои гидрологии Агентии обуҳавошиносии Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон 96 дидбонгоҳи гидрологиро дар бар мегирад. Коҳишҳои шабакаи мушоҳидаҳои гидрологӣ дар Тоҷикистон дар 30 соли охир 35 дарсадро ташкил додааст.

77. Коҳишҳои миқдори дидбонгоҳҳо ва барномаҳои мушоҳидакунӣ, истифодаи заминаи методии пешгӯиҳо дар асоси истифодаи усулу технологияи кӯҳна боиси тамоюли мунтазами бад шудани сифати пешгӯии гидрологӣ гардид.

78. Вазъияти шабакаи мушоҳидаҳои муқаррарии ифлосшавии обҳои рӯйизаминӣ, инчунин бо кам шудани шумораи нуктаҳои мушоҳидаи гидрокимиявӣ, гирифтани намунаҳои об ва таҳшинҳои қабри об ва иҷрои корҳои таҳлиلى тавсиф мешавад. Мавҷуд набудани усулҳои автоматикунонидашуда ва фосилавии мониторинги реча ва сифати об, мавҷуд набудани таҷҳизоти муосири таҳлилии озмоишгоҳӣ сифати пасти мушоҳидаҳоро пешакӣ муайян мекунад.

79. Яке аз мушкилоти асосии мониторинги давлатии объектҳои об маҳдуд будани маълумот дар бораи натиҷаҳои мониторинги давлатии объектҳои об мебошад.

80. Иқтидори мавҷудбуда барои таҳлили сифати об ва идоракунии шабакаҳои лӯлай ва ғайрилӯлай, инчунин коркарди обҳои партов низ аз ҷониби кормандони соҳибхтисос, инфрасохтори озмоишгоҳӣ ва бучети зарурии амалиётӣ маҳдуд аст. Эҷоди робита байни низоми иттилоотии тандурустӣ ва низоми идоракунии сифати об барои огоҳии бармаҳал ва чораҳои саривақтӣ муҳим аст.

81. Мониторинги обҳои зеризаминиро Саридораи геологияи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

дар доираи мониторинги давлатии ҳолати сарватҳои зеризаминии Тоҷикистон анҷом медиҳанд. Шабакаи асосии мушоҳидаи давлатӣ кам шуда истодааст ва шабакаи феълӣ давлатӣ ба ҳолати обҳои зеризаминӣ дар минтақаҳои гуногуни Тоҷикистон баҳодихӣ заруриро таъмин намекунад.

82. Ҳадафҳои мониторинги давлатии объектҳои об аз ташаккули таркиби оптималии шабакаи мушоҳидаҳои давлатӣ, тақмили таҷҳизоти техникий он, ҷорӣ намудани усулҳои муосири пешгӯӣ иборат мебошад, ки афзоиши муҳлат ва саҳеҳии пешгӯйиро таъмин мекунанд, инчунин таъсиси низоми ягонаи иттилоотие, ки барои ба низом даровардан ва муттаҳид намудани маълумоти мониторинги давлатии объектҳои об имкон медиҳад, дастрасии онҳо барои мақомоти давлатӣ, иштироккунандагони мониторинги давлатии объектҳои об, ташкилотҳои илмӣ ва шахрвандон таъмин мекунанд.

3. ҲАДАФҲОИ СТРАТЕГӢ ВА САМТҲОИ АФЗАЛИЯТНОКИ СОҲАИ ОБ БАРОИ ДАВРАИ ТО СОЛИ 2040

83. Рушди соҳаи об дар Тоҷикистон яке аз омилҳои асосии таъмини рушди иқтисодӣ ва суботи иҷтимоӣ, амнияти миллии кишвар ва татбиқи ҳуқуқи истифодабарандагони об ба об мебошад.

84. Самтҳои рушди соҳаи оби Тоҷикистон ба самтҳои рушди дар Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Ҳадафҳои рушди устувор, Нақшаи миллии амал оид ба мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим ҳамчун иҷрои уҳдадорӣҳои байналмилалӣ Тоҷикистон оид ба мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим дар баҳши об мувофиқат мекунанд.

85. Ба низом даровардани самтҳои зикршуда бо дарназардошти таҳлили стратегияи рушди бахшҳои иқтисодии вилоятҳо ва ноҳияҳо, омӯзиши робитаҳо, инчунин вазъи кунунӣ ва мушкилоти соҳаи об барои муайян намудани ҳадафҳои стратегияи тараққиёти соҳаи оби кишвар имкон медиҳад. Ҳадафҳои стратегияи рушди соҳаи об инҳо мебошанд:

- таъмини кафолатноки захираҳои об ба аҳоли ва бахшҳои иқтисодиёт;
- баланд бардоштани самаранокии истифодаи захираҳои об;
- бартараф намудани норасоии захираҳои об;
- таъмини аҳолии Тоҷикистон бо оби босифати ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов;
- таъмини фаъолияти устувор ва рушди шабакаҳои обёрӣ ва захкашҳо;
- ҳифз ва барқарорсозии объектҳои об;
- таъмини муҳофизат аз таъсири манфии обҳо.

§1. Таъмини кафолатноки аҳоли ва бахшҳои иқтисодӣ бо захираҳои об

86. Таъмини кафолатноки захираҳои об ҳалли аввалиндараҷаи масъалаҳои таъмини аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо оби хушсифати ошомиданӣ, фароҳам овардани шароит барои рушди мутаносиби иҷтимоӣ иқтисодии минтақаҳо, пешбурди наоварихоро дар назар дорад, ки сарфаи захираҳо ва фароҳам овардани заминаҳои зарурӣ барои татбиқи афзалиятҳои рақобатпазирии иқтисодии захираҳои оби Тоҷикистонро таъмин мекунанд.

87. Қонунгардонидани талаботи аҳоли ва соҳаҳои иқтисодиёт ба захираҳои об дар асоси рӯйкарди ҳамгироии идоракунии масъалаи истифода ва ҳифзи захираҳои об, дар асоси муайян намудани маҳдудиятҳои объективӣ захираҳои обӣ ва экологӣ, коҳиш додани хавфи офатҳои табиӣ вобаста ба об, бо дарназардошти ба инобат гирифтани тамоми захираҳои мавҷудаи обҳои рӯйизаминӣ ва зеризаминӣ дар ҳавзаҳои дарёҳо ва тағйирпазирии онҳо, додани афзалияти мутлақо таъмини оби ошомиданӣ ва маишӣ ва хизматрасонии санитарӣ ба аҳоли, ошкорбаёнӣ ва иштирок дар раванди банақшагирӣ ва идоракунии истифода ва ҳифзи

захираҳои оби мақомотҳои худидоракунии шаҳру шаҳракҳо, шуроҳои ҳавзавии дарёҳо, ассотсиатсияҳои истифодабарандагони об, ташкилотҳои ҷамъиятии занон, ҷавонон ва ғайра анҷом дода мешавад. Ба истифодаи устувор ва ҳифзи обҳои зеризаминӣ тавассути харитакашӣ, мониторинги мунтазами истифодаи он ва тағйирёбии захираҳо, обгирӣ ва пуркунии танзимшавандаи захираҳо ҳам барои истифодаи истеъмоли ва ҳам барои обёрӣ бояд диққати махсус дода шавад.

88. Арзишҳои пешбинишавандаи эҳтиёҷ ба захираҳои об бо дарназардошти сценарияҳои рушд ва суръати афзоиши аҳоли, иқтисодиёт, ки дар ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ пешбинӣ шудаанд ва таъсири пайомадҳои бӯҳронҳои гуногун ба иқтисодиёти Тоҷикистон бо суръати воқеии афзоиши энергетика, истеҳсолоти саноатӣ, кишоварзӣ муайян карда мешавад ва эҳтимоли зиёд вучуд дорад, ки он то соли 2040 тақрибан 14 км³ хоҳад буд.

89. Бо мақсади самарабахш истифода бурдани захираҳои об барои таъмини рушди устувори иқтисодӣ, рушди ҳамоҳангшудаи бахшҳои иқтисодиётро дар асоси ба назар гирифтани маҳдудиятҳои захираҳои об ва сарбории қобили қабули экологӣ ба объектҳои об, идоракунии истифода ва муҳофизати захираҳои об ва инчунин маҷмуи захираҳои об таъмин намудан зарур аст.

90. Воситаи асосии таъмини идоракунии ҳамгироии истифода ва ҳифзи захираҳои об нақшаҳои ҳавзавӣ оид ба идоракунии захираҳои об мебошанд. Дар марҳилаи кунунӣ корҳо оид ба таҳияи нақшаҳои ҳавзавӣ барои давраи то соли 2030 идома доранд. Дар охири ин давра нақшаҳо таҷдид карда мешаванд ё нақшаҳои нав барои панҷсолаҳои минбаъда тартиб дода мешаванд. Таҳияи нақшаҳои ҳавзавӣ барои он ҳавзаҳое, ки дорои тавозуни шадиди идоракунии об ё дигар ҳолатҳои фавқулода мебошанд, метавонанд ба таври ғайринавбатӣ сурат гиранд.

91. Минтақаҳои афзалиятноки ҷойгиркунии соҳаҳои нави бузурги обталаб, аз қабili саноати металлургӣ ва кимиёвӣ бояд минтақаҳое бошанд, ки дорои захираҳои оби бештар бошанд. Дар ҳудуди ноҳияҳое, ки дорои захираи ками об мебошанд, тараққиёти истеҳсолоти обталаб бояд, пеш аз ҳама, бо роҳи таҷдид ва васеъ намудани иқтидорҳои мавҷудаи саноатӣ тавассути ҳамзамон ҷорӣ намудани шабакаҳои обтаъминкунии тақрорӣ ва пайдарпай ба роҳ монда шавад, ки истифодаи оқилонаи захираҳои мавҷудаи об ва инчунин коҳиш додани сарбории антропогенӣ ба объектҳои обро таъмин менамоянд.

92. Афзоиши иқтидори гидроэнергетикӣ аз ҳисоби бунёди неругоҳҳои барқӣ оби калон, миёна ва хурд дар ҳавзаҳои дарёҳои Вахш, Панҷ, Сирдарё, Зарафшон ва Кофарниҳон пешбинӣ шудааст. Азҳудкунии иқтидори гидроэнергетикии ҳавзаи дарёи Вахш тавассути анҷом додани сохтмони неругоҳи барқӣ оби Роғун ва обанбори он метавонад талаботи рӯзафзуни дохилиро ба неруи барқ пурра қонеъ намуда, афзоиши содироти онро ба кишварҳои хориҷӣ таъмин намояд.

93. Водии Данғара ва заминҳои водии Вахш, ки бо шабакаи обёрии Данғара дар вилояти Хатлон алоқаманд мебошанд, заминҳои Ашт, Мирзоравот ва Кизилин, заминҳои ноҳияҳои Шаҳристон ва Истаравшани вилояти Суғди Тоҷикистон мутаносибан дар ҳавзаи дарёҳои Вахш ва Сирдарё ҷойгиранд, минтақаҳои умедбахши тараққӣ додани зироаткории калони обӣ маҳсуб меёбанд. Аз худ кардани заминҳои хурди доманаи кӯҳҳо бо истифода аз технологияҳои сарфаи об ва муҳофизати хок аҳамияти калон дорад. Дар баробари ин, васеъ намудани истифодаи заминҳои обёришаванда дар комплекси агросаноатӣ бояд ҳамчун самти афзалиятнок бо роҳи барқарорсозӣ ва бозсозии минтақаҳои обёрии қаблан азҳудшуда ва шабакаҳои обтаъминкунӣ амалӣ ва ҳамзамон технологияҳои замонавии сарфаи об ҷорӣ карда шавад. Барои аз худ кардани заминҳои калони ноҳияи Мурғоби Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон дар болооби ҳавзаи дарёи Панҷ ба андешидани тадбирҳои омодагӣ шуруъ кардан лозим аст.

94. Инкишоф додани моҳипарварии ҳавзавӣ ва зироатҳои обӣ самтҳои умедбахши соҳаи моҳидорӣ мебошанд. Шароити мусоиди иқлимӣ барои рушди моҳипарварии ҳавзу қафасӣ ҳавзаҳои дарёҳои Сир, Кофарниҳон, Вахш ва Панҷ мебошанд.

95. Аз сабаби мавҷуд будани иқтидори баланди моҳипарварии дарёҳои Сир, Кӯфарниҳон, Вахш, Зарафшон ва Панҷ, инчунин кӯлҳои дар ин ҳавзаҳо ҷойгирбуда, баланд бардоштани ҳосилнокии моҳипарварӣ яке аз самтҳои афзалиятноки рушди маҷмуи идоракунии об дар шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ, Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳои Суғд ва Хатлон хоҳад буд.

§2. Баланд бардоштани самаранокии истифодаи захираҳои об

96. Таъмини кафолатноки талаботи иқтисодиёт ба захираҳои об истифодаи мутлақо оқилонаи захираҳо, коҳиш додани шиддатнокии об дар истеҳсолоти саноатӣ ва кишоварзӣ ва талафоти бемаҳсули обро талаб мекунад.

97. Ин самт барои минтақаҳои дорои тавозуни шиддатнокии идоракунии об аҳамияти бештар дорад, ки дар онҳо коҳиш додани микёси ҷалби захираҳои маҳдуди об ба гардиши иқтисодӣ имкон медиҳад, ки устувории экосистемаҳои обӣ нигоҳ дошта шавад.

98. Дар натиҷаи коҳиш додани ҳаҷми умумии захираҳои оби гирифташуда ва истифодаи онҳо дар раванди технологӣ, ҳаҷми коркарди обҳои партов ва микдори моддаҳои ифлоскунанда ба объектҳои об мутаносибан кам мешавад.

99. Самти асосии истифодаи оқилонаи об ҳавасмандгардонии иқтисодӣ барои коҳиш додани истифодаи хосси об, паст кардани талафоти об дар ҳамаи сатҳҳо, ҷорӣ намудани технологияи сарфаи об ва инчунин ба кор бурдани механизмҳои самарабахши идоракунии шабакаҳои ирригатсионӣ мебошад.

100. Ноил шудан ба таъмини кафолатноки аҳоли ва иншоотҳои иқтисодӣ ба захираҳои об, ба рушди мутавозини кишвар ва нигоҳ доштани сатҳи баланди амнияти озуқаворӣ, саноатӣ ва энергетикӣ мусоидат мекунад.

§3. Бартараф намудани норасоии захираҳои об

101. Дар минтақаҳои Тоҷикистон, ки норасоии захираҳои об дар натиҷаи омилҳои объективии табиӣ ва байнидавлатии антропогенӣ ба вучуд омадааст, тавассути роҳи таъмини оқилона ва истифодаи маҷмуии захираҳои об кам кардан имконнопазир аст, ҷорӣ намудани технологияи сарфаи об, бунёди обанборҳо ва бозсозии шабакаҳои мавҷудбудаи хоҷагии об бо мақсади коҳиш додани талафоти об ва зиёд кардани самарабахшии он, инчунин сохтани лӯлаҳои обгузари ғурӯҳӣ, истифода бурдани зироатҳои камобталаб ва иҷро намудани як қатор тадбирҳои дигар зарур аст, ки ба зиёд кардани захираҳои об нигаронида шудаанд.

§4. Таъмини аҳолии Тоҷикистон бо оби босифати ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов

102. Ҳалли масъалаи таъмини аҳоли бо оби босифати ошомиданӣ дар доираи Барномаи давлатии таъмини оби нӯшокӣ ва рафъи обҳои партов барои давраи то соли 2032 ва барномаҳои минбаъда амалӣ карда мешавад, ки принсипҳои бунёди онҳо таъмин намудани дастрасии аҳоли ба хизматрасониҳои обтаъминкунӣ ва рафъи обҳои партови аҳоли, бартараф намудани сабабҳои номутобикатии сифати оби ба аҳоли интиқолшаванда, меъёрҳои беҳдоштӣ, инчунин тафрикаи рӯйкардҳо дар интиҳоби схемаҳои технологияи обтаъминкунӣ ба аҳолии шаҳрҳои калон ва миёна, шаҳракҳо ва деҳаҳо мебошанд.

103. Барномаи давлатии обтаъминкунӣ ва рафъи обҳои партов барои таъмини мавҷудият ва дастрасии ҳадамоти бехатари обтаъминкунӣ ва рафъи обҳои партов дар сатҳи хонавода ва ташкилотҳо мусоидат мекунад. Муваффақ шудан ба дастрасии ҳамаҷонибаи аҳоли ба хизматрасониҳои обтаъминкунӣ ва рафъи обҳои партов ба беҳтар шудани сифати зиндагии аҳоли ва коҳиши бемориҳои тавассути об интиқол шаванда мусоидат мекунад.

§5. Таъмини фаъолияти устувор ва рушди шабакаҳои обёрӣ ва захкашҳо

104. Ҳалли масъалаи таъмини фаъолияти устувор ва рушди шабакаҳои обёрӣ ва захкашӣ дар доираи стратегияҳои соҳавӣ, Барномаи рушди соҳаи бехдошти замин ва обёрӣ барои солҳои 2024-2028 ва барномаҳои минбаъда бо таваҷҷуҳ ба зиёдакاردани самарабахшии обёрӣ, ба кор бурдани механизмҳои самарабахши идораи шабакаҳои ирригатсионӣ, маҳсулнокии истифодаи обу замин, сарфаи энергия дар пойгоҳҳои обкашӣ ва ҷорӣ намудани низомҳои худкори идоракунӣ, механизмҳои нави иқтисодии барои баланд бардоштани қобилияти молиявии соҳа амалӣ карда мешавад.

105. Ноил шудан ба амалкарди устувор ва рушди системаҳои ирригатсионӣ ва захкашӣ, ба беҳтар намудани таъмини об барои зироатҳои кишоварзӣ, васеъ намудани заминҳои обёришаванда ва таъмини амнияти озуқаворӣ мусоидат мекунад.

§6. Ҳифз ва барқарорсозии объектҳои об

106. Ҳифз ва барқарор намудани объектҳои об ба ҳолате, ки барои аҳоли аз лиҳози экологӣ шароити мусоиди зист муҳайё месозад, ҳалли як қатор масъалаҳои коҳиш додани сарбории антропогенӣ ба объектҳои об, ҳифзи обҳои зеризаминӣ аз ифлосшавӣ, барқарорсозии объектҳои об ва бартараф намудани зарари ҷамъшудаи экологиро дар бар мегирад.

107. Барои коҳиш додани сарбории антропогенӣ ба объектҳои об татбиқи низоми тадбирҳои ба ҳам алоқаманд зарур аст, ки дар байни онҳо таъмини татбиқи амалии принципҳои меъёргузориҳои экологӣ дар асоси меъёрҳои таъсири қобили қабул ба объектҳои об бо дарназардошти хусусиятҳои минтақавӣ, хусусиятҳои инфиродӣ ва мақсадҳои истифодаи объектҳои об калидӣ мебошад.

108. Ҷузъи муҳимми маҷмуи чорабиниҳо оид ба коҳиш додани сарбории антропогенӣ ба объектҳои об таҳия ва татбиқи танзими тақмили техникаи дар соҳаи тозакунии обҳои партов мебошад.

109. Самти дигари коҳиш додани сарбории антропогенӣ ба объектҳои об ҳавасмандгардонии иқтисодӣ барои коҳиш додани партоби моддаҳои ифлоскунанда ба оби партов мебошад.

110. Қисми зиёди моддаҳои ифлоскунанда ба обанборҳо аз ҳавзаҳои обҷамъшаванда ҳамчун қисми обҳои пароканда (диффузӣ) ворид мешаванд. Ба ин муносибат таҳияи усулҳои баҳодиҳии ҳаҷм ва дараҷаи таъсири манфии обҳои партови пароканда аз ҳудуди аз лиҳози иқтисодӣ азхудшуда муҳим мебошад.

111. Ҳамчунин татбиқи чорабиниҳо оид ба маҳдуд кардани интиқоли фаромарзии моддаҳои ифлоскунанда захираи ҷиддии коҳиш додани сарбории антропогенӣ мебошад.

112. Дар ноҳияҳое, ки аҳолии онҳо дар шароити номусоиди обу экологӣ зиндагӣ мекунанд, ҷихати бартараф намудани зарари ҷамъшудаи экологӣ, инчунин ба амал баровардани тадбирҳои муҳофизат аз ифлосшавии техногении обҳои зеризаминӣ, барқарорсозии объектҳои об, аз ҷумла дарёҳои хурд, зарур мебошад.

113. Дар натиҷаи ба амал баровардани ин тадбирҳо аз ҳисоби беҳтар намудани сифати муҳити зист ва шароити экологӣ дараҷаи баланди зисти аҳоли ба даст оварда мешавад. Баланд бардоштани сифати об дар объектҳои об шарти муҳимтарини таъмини бехатарии санитарияи эпидемиологӣ аҳоли, шароити бароҳати зисти наслҳои ҳозира ва ояндаи сокинони Тоҷикистон, ҳифзи тандурустии миллат, инчунин макони зисти захираҳои биологии обӣ мебошад.

§7. Таъмини муҳофизат аз таъсири манфии обҳо

114. Таъмини ҳифзи аҳоли ва иншоотҳои иқтисодӣ аз обҳезӣ ва дигар таъсири манфии обҳо, аз коҳиш додани хавфҳо ва ба ҳадди ақал паст кардани хисорот аз таъсири манфии об, таъмини эътимоднокии иншоотҳои гидротехникӣ, танзими истифодаи иқтисодии

минтақаҳое, ки ба таври давравӣ зери об ва таҳти таъсири манфии дигар падидаҳои хатарноки гидрологӣ қарор мегиранд ва таҳияи технологияҳои мониторинг, аз ҷумла пешгӯӣ ва огоҳии ҳодисаҳои хатарноки гидрологӣ иборат мебошад.

115. Усулҳои муосири коҳиш додани зарар аз падидаҳои хатарноки гидрологӣ, аз ҷумла обҳезӣ, гузаришро аз стратегияи ҳифзи инфиродии объектҳо ба низоми маҷмуии тадбирҳо талаб мекунанд, ки баҳодихӣ ва идоракунии тамоми хатарҳоро дар асоси баҳодихии муқоисавии техникӣ ва иқтисодӣ барои ҷорабиниҳои муҳофизатӣ ва ҳалли банақшагирии гузинаҳо пешбинӣ мекунанд.

116. Татбиқи маҷмуии тадбирҳое, ки ба баланд бардоштани ҳифзи аҳоли ва объектҳои иқтисодӣ аз падидаҳои хатарноки гидрологӣ нигаронида шудаанд, унсури зарурии таъмини рушди муътадили иқтисодии Тоҷикистон, амнияти шаҳрвандон ва фароҳам овардани шароити бароҳати зиндагӣ мебошад.

117. Ноил шудан ба ин ҳадафҳои стратегӣ ба Тоҷикистон имкон медиҳад, ки дар ҳалли масъалаҳои истифода, ҳифз ва идоракунии захираҳои об тавассути рушди иқтисодии илмӣ ва техникӣ, истеҳсоли ва технологӣ, афзоиши ҳаҷми воридоти роҳиҳалҳои инноватсионии технологӣ дар соҳаи обёрӣ, идоракунии об, дониш, таҷрибаи эҷод ва идоракунии низомҳои муосири хоҷагии об мавқеи пешсафро ишғол намояд.

4. ҶОРАБИНИҲО ОИД БА АМАЛИСОЗИИ СТРАТЕГИЯИ МИЛЛИИ ОБ

118. Низоми ҷорабиниҳои Стратегияи мазкур мутобиқи мақсад ва вазифаҳои татбиқи он ташаккул ёфта, аз ҷорабиниҳое иборат аст, ки ба ноил шудан ба ҳадафҳои стратегӣ ва тадбирҳои таъмини татбиқи муассири муқаррароти Стратегияи мазкур, аз ҷумла тақмили низоми танзими давлатӣ ва назорат дар соҳаи истифода ва ҳифзи захираҳои об, таҳияи низомҳои мониторинги давлатии объектҳои об, таъмини илмӣ ва техникӣ ва кадрӣ маҷмуӣ хоҷагии об, таълим ва тарбияи аҳоли дар соҳаи истифодаи оқилона ва ҳифзи захираҳои об мусоидат мекунанд.

§1. ҶОРАБИНИҲО ОИД БА ТАЪМИНИ КАФОЛАТНОКИ АҲОЛӢ ВА БАҲШҲОИ ИҚТИСОДИӢ БО ЗАХИРАҲОИ ОБ

119. Инкишофи минбаъдаи инфрасохтори об бо мақсади васеъ намудани фарогирии аҳоли ва соҳаҳои иқтисодӣ бо таъмини об бояд бо тақвияти самарабахшии истифодаи об алоқаманд бошад.

120. Коҳиш додани истеъмоли қиёсии об аз ҳисоби коҳиш додани талафоти об дар унсурҳои обтаъминкунии шабакаҳои хоҷагии манзилию коммуналӣ ва комплекси агросаноатӣ тавассути бозсозӣ ва таҷдиди шабакаҳои иншооти гидротехникӣ, барқарорсозӣ ва пӯшонидани сатҳи каналҳо, бозсозии шабакаҳои обёрӣ, ҷорӣ намудани технологияҳои муосири самарабахшии идоракунии обҳои ошомиданӣ, обёрӣ ва партов, шабакаҳои тақририи об, технология ва таҷҳизоти муосири сарфачӯйии об ба даст оварда мешавад.

121. Коҳиш додани истеъмоли қиёсии захираҳои об дар равандҳои технологӣ аз ҳисоби васеъ намудани истифодаи шабакаҳои обтаъминкунии гардишӣ, тақрорӣ ва пайдарпай ва дар соҳаи обёрӣ бо роҳи густариш додани истифодаи технологияҳои сарфаи об, таҷдиди инфрасохтор, аз ҷумла автоматикунонӣ, рақамикунонӣ, истифодаи воситаҳои интернет ва зеҳни сунӣ, анҷом дода мешавад.

122. Барои ин мақсадҳо анҷом додани корҳои зерин зарур аст:

- муқаррар намудани меъёри пардохти ҳақ барои аз меъёри муқарраргардидаи истеъмоли об зиёдтар гирифтани захираҳои об ва аз меъёри муқарраргардидаи зиёдтар партоб кардани обҳои партов;
- ҷорӣ намудани меъёрҳои имтиёзноки пардохт барои гирифтани захираҳои об бо мақсади фаъолияти шабакаҳои обтаъминкунии гардишӣ, тақрорӣ ва пайдарпай;

- таъмин намудани қарзҳои имтиёзноро барои баъзе чорабиниҳо оид ба сохтмон, бозсозӣ ва таҷдиди шабакаҳои обтаъминкунии гардишӣ, такрорӣ ва пайдарпай, шабакаҳои обёрӣ ва қорӣ намудани технологияҳои инноватсионии сарфаи об бо шартҳои паст кардани меъёри дарсади қарз бо истифода аз механизмҳои субсидиявӣ ва пешниҳоди қисман ғҷуброни пурраи дарсади қарзи бонкӣ ва як қисми он аз ҳисоби маблағҳои бучетӣ, ба шарте ки қарзҳо барои харидани технологияҳои муосир ва воситаҳои техникӣ ҷалб карда шаванд;

- бо мақсади коҳиш додани талафоти об, баланд бардоштани самарабахшии банақшагирӣ ва идоракунии таъмин намудани роҳи ҳалҳои наватарини технологӣ оид ба бозсозӣ ва таҷдиди инфрасохтори давлатии об: автоматикунӣ, телемеханика, асбобҳои ҷенкунӣ ва идоракунии фосилавии об, воситаҳои интернетӣ, зехни сунъӣ;

- амалӣ намудани маҷмуи тадбирҳои иқтисодӣ ва маъмурӣ, аз ҷумла оид ба тафриқаи андозаи об ва меъёрҳои пардохт барои гирифтани захираҳои об, ҳавасмандгардонии ҳисобкунии захираҳои об тавассути дастгоҳи ҳисобкунӣ ва тарғиби зарурати бо ҳисобкунакҳои об таъмин намудани фонди манзил, таъмин намудани объектҳои сохтмони асосӣ, ки ба истифода дода мешаванд, бо таҷҳизоти системаҳои ҳисобкунии об.

123. Таҷбиқи чорабиниҳо оид ба таҳияи усулҳои оқилонаи истифодаи захираҳои об ба коҳиш додани ҳаҷми истифодаи об дар иқтисодиёти Тоҷикистон ва баланд бардоштани рақобатпазирии миллии имконият медиҳад.

124. Баланд бардоштани самарабахшии истифодаи захираҳои об дар обанборҳо ва шабакаҳои ҳоҷагии об ба мутобиқ шудани соҳаи об барои фаъолият дар шароити номусоид дар давраи тулонии камобӣ мусоидат мекунад.

§2. Чорабиниҳо оид ба бартараф намудани норасоии захираҳои об

125. Дар ноҳияҳое, ки аз норасоии захираҳои об танқисӣ мекашанд, бо мақсади ба вучуд овардани иқтидорҳои иловагии танзимкунии обанборҳо ва афзоиши тавлиди об, бозсозии иншоотҳои гидротехникӣ, қорӣ намудани технологияи сарфачӯии об, гузаронидани корҳои ҷустуҷӯӣ, ба қайди давлатӣ гирифтани ва ба муомилоти ҳоҷагӣ ҷалб намудани захираҳои оби тозаи зеризаминӣ, сохтмони лӯлаҳои обгузари гурӯҳӣ ва тадбирҳои дигар вобаста ба рушди маҷмуи ҳоҷагии об, бояд корҳои марбут ба сохтмон ва таҷдид (бозсозӣ)-и иншоотҳои гидротехникӣ ба роҳ монда шаванд. Дар минтақаҳои дорои норасоии шадиди захираҳои об анҷом додани корҳои зерин зарур мебошад, аз ҷумла: бунёди обанборҳо дар дарёҳои Исфара, Исфана, Кофарниҳон, Қизилсу, сохтмони обанборҳои хурд дар сойҳои соҳили рости Сирдарё дар ноҳияҳои Ашт ва Мастҷох, бозсозии каналҳои дорои ҳосилнокии паст, таҷдиди маҷмуи идоракунии об дар поёноби дарёҳои Хочабоқирғон, Исфара, Исфана, Даҳанасой ва Каттасой вилояти Суғд.

126. Тиҷбиқи пешбинӣ, бартараф намудани норасоии захираҳои об дар асоси роҳиҳалҳои лоиҳавӣ мутобиқи параметрҳои истифодаи об иҷро карда мешавад, ки дар нақшаҳои идоракунии захираҳои оби ҳавзавӣ ва тавозунҳои ҳоҷагии об муқаррар шудаанд.

127. Таҷбиқи чорабиниҳои мазкур барои таъмини рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияҳои дорои норасоии об заминаи бозғайтимод ба вучуд меорад.

§3. Чорабиниҳо оид ба таъмини аҳоли бо оби босифати ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов

128. Дар барномаҳои таҳияшавандаи давлатии обтаъминкунӣ ва рафъи обҳои партов, барои таъмини аҳоли бо оби хушсифати ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов (санитария), бояд маҷмуи чорабиниҳои ба ҳам алоқаманд пешбинӣ шаванд, ки аз ҷониби мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, ташкилотҳои саноатӣ, бахши молия, илмӣ амалӣ мегарданд ва ба мунтазам таъмин намудани аҳолии кишвар бо оби ошомиданӣ ва санитария нигаронида шудааст.

129. Барномаҳо аз ҷумла бояд ташкили системаи муассири идоракунии соҳаи обтаъминкунии ва рафъи обҳои партов, санитария ва беҳдошт, ташаккули муҳити соҳибкории ба бахши иҷтимоӣ нигаронидашуда ва бозори рақобатпазири хизматрасонии обтаъминкунии, рушди босуръати иқтидори инноватсионӣ ва технологӣ, беҳтар намудани сифати таъмини оби ошомиданӣ минтақаҳо дар асоси роҳиҳалҳои нави технологӣ таъмин намоянд.

130. Барномаҳо ба рушди босуръати иқтидори инноватсионӣ ва технологӣ, баланд бардоштани сифати таъмини оби ошомиданӣ минтақаҳо ва шабакаҳои санитарии аз лиҳози экологӣ тоза равона карда мешаванд, ки ҳам шабакаҳои рафъи обҳои партов ва ҳам шабакаҳои ғайри обу корезиро дар асоси ҳалли нави технологӣ дар бар мегиранд. Устуворӣ ба тағйирёбии иқлим, мутобиқшавӣ, фарогирӣ ва беҳатарӣ бояд унсурҳои муҳимми лоиҳаҳо, стандартҳо ва қоидаҳо бошанд, ки бо ҷорабинҳои вобаста ба соҳаи обтаъминкунии ва санитария алоқаманд мебошанд.

131. Бо дарназардошти зарурати ҳаҷми зиёди сармоягузориҳои соҳаи обтаъминкунии ва рафъи обҳои партов, инчунин муҳлатҳои тулонии бозпардохти лоиҳаҳои сармоягузорӣ, рушди шабакаи обтаъминкунии ва рафъи обҳои партов дар маҳаллаҳои хурду миёна ва деҳот бо кумаки маблағҳои давлатӣ, донорҳо, бахши хусусӣ ва дигар маблағгузорӣ таъмин карда мешавад.

132. Дар барномаҳо бояд тадбирҳои дастгирии меъёрии таъмини аҳоли бо оби беҳатари ошомиданӣ ва хизматрасониҳои санитарӣ, пеш аз ҳама, аз нуқтаи назари муқаррар намудани талабот ба сифати оби ошомиданӣ, усулҳои санитарии ба иқлим ҳассос ва сарфаи об, системаҳои технологӣ ва равандҳои истеҳсолии таъмини об ва рафъи обҳои партов, махсусан тозакунии ғайримутамаркази обҳои партов, таъмини иттилоотию таҳлилий ва мониторинги татбиқи барнома, тарғиб намудан ва ба аҳоли расонидани натиҷаҳои дастовардҳо пешбинӣ шаванд. Ҷоҳҳо барои баланд бардоштани шуурнокии ва оғаҳии аҳоли лозиманд, ки рафтори онҳоро барои шинохтани ниёз ба хизматрасониҳои обтаъминкунии ва санитарӣ яққоя ба омодагӣ ба пардохт ва таъмин намудани фаъолияти устувори шабакаҳо тақвият бахшанд. Барномаҳои давлатӣ дар соҳаи обтаъминкунии ва рафъи обҳои партов инчунин бояд ҷорабинҳои вобаста ба тағйир додани рафтор оид ба риояи гигиенаи дастҳо ва истифодаи иншоотҳои санитарии техникӣ ва гигиенӣ, аз ҷумла ҳоҷатхонаҳои дорои шабакаи обтаъминкунии ва бидуни шабакаи обтаъминкуниро дар бар гиранд.

§4. Ҷорабинҳои оид ба таъмини фаъолият устувори ва рушди шабакаҳои обёрӣ ва захкашҳо

133. Барои таъмини фаъолият ва рушди устувори соҳаи беҳдошти замин ва обёрӣ дар барномаҳои давлатии таҳияшудаи беҳдошти замин ва обёрӣ бояд маҷмуи ҷорабинҳои ба ҳам алоқаманд дар назар гирифта шаванд, ки аз ҷониби мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ассотсиатсияҳои истифодабарандагони об, ташкилотҳои илмӣ амалӣ карда мешаванд ва ба таъмини устувори соҳаи кишоварзӣ бо оби обёрӣ нигаронида шудаанд.

134. Барномаҳо ташкили низоми самарабахши идоракунии бахши беҳдошти замин ва обёрӣ, аз ҷумла низомҳои автоматикунонидашудаи идоракунии иншоотҳои асосии гидротехникӣ ҷорабинҳои вобаста ба барқарорсозӣ, таҷдид ва сохтмони иншоотҳои гидротехникӣ, ҷорӣ намудани технологияи сарфаи энергия дар пойгоҳҳои обкашӣ, ҷорӣ намудани технологияҳои сарфаи об ва низоми самарабахши инвеститсионӣ молиявиро дар назар гиранд.

135. Бо дарназардошти зарурати ҳаҷми зиёди сармоягузориҳои соҳаи беҳдошти замин ва обёрӣ, инчунин муҳлатҳои дароз барои бозпардохти лоиҳаҳои инвеститсионӣ, рушди шабакаҳои беҳдошти замин ва обёрӣ бо кумаки сармоягузориҳои давлатӣ, донорҳо, бахши хусусӣ ва дигар сармоягузорӣ таъмин карда мешавад.

136. Дар барномаҳо инчунин бояд тадбирҳо оид ба таъмини меъёрҳои ҳуқуқӣ дар соҳаи таъмин намудани хоҷагиҳои фермерӣ бо оби обёрӣ, оббарорӣ ва алафзоркунии чарогоҳҳо, чорабиниҳои техникӣ ва кандани заминҳои санглох пешбинӣ карда шаванд.

§5. Чорабиниҳо оид ба ҳифз ва барқарорсозии объектҳои об

137. Бехтар намудани вазъи экологии объектҳои об тавассути андешидани тадбирҳои вобаста ба коҳиш додани сарбории антропогенӣ ба объектҳои об ва обчамъшавии онҳо, барқарор намудани объектҳои об ва бартараф намудани зарари чамъшудаи экологӣ, инчунин тадбирҳои вобаста ба муҳофизат аз ифлосшавии обҳои зеризаминӣ имконпазир аст.

138. Самтҳои асосии чорабиниҳо оид ба таъмини коҳиш додани сарбории антропогенӣ ба объектҳои об аз коҳиш додани воридшавии моддаҳои ифлоскунанда ба объектҳои об ҳамчун як қисми обҳои партов тавассути сохтмон ва бозсозии иншооти тозакунии дар корхонаҳои саноатӣ ва хоҷагии манзилию коммуналӣ, ташкил ва тоза кардани обҳои рӯйизаминӣ аз объектҳои саноатӣ, инкишоф додани минтақаҳои муҳофизати санитарии манбаъҳои оби ошомиданӣ ва маишӣ ва минтақаҳои муҳофизати оби объектҳои соҳаи об, ба амал баровардани чорабиниҳои зидди эрозия дар заминҳои кишоварзӣ иборат мебошад.

139. Барои коҳиш додани сарбории антропогенӣ ба объектҳои об тадбирҳои зеринро амалӣ кардан лозим аст:

- қорӣ намудани низоми меъёргузорӣ дар асоси меъёрҳои таъсири қобили қабул ба объектҳои об бо дарназардошти хусусиятҳои табиӣ минтақавӣ ташаккули миқдор ва сифати захираҳои обҳои рӯйизаминӣ ва зеризаминӣ, ҳадафҳои истифодаи афзалиятнокии объектҳои об ва сарбории умумии антропогенӣ;
- ҳавасмандгардонӣ дар коҳиш додани сарбории антропогенӣ ба объектҳои об тавассути қорӣ намудани ҷадвали пардохт барои таъсири манфӣ ба объектҳои об нисбат ба партови аз меъёр зиёди моддаҳои ифлоскунанда ба обҳои партов;
- қорӣ намудани механизми ҷуброн (бозгардонӣ)-и як қисми пардохтҳо барои таъсири манфӣ ба объектҳои об ҳангоми маблағгузорӣ аз ҷониби истифодабарандагони об барои сохтмон, таҷдид, бозсозии техникаи маҷмӯаҳои иншооти тозакунии обҳои партов дар асоси технологияҳои, ки коркарди танзими обҳои партовро таъмин мекунад;
- таъмини чорабиниҳои вобаста ба сохтмон, бозсозӣ ва таҷдиди иншооти тозакунии обҳои партов бо грантҳо ва қарзҳои имтиёзнок тавассути қорӣ намудани технологияҳои инноватсионӣ дар асоси шартҳои дорони дарсади пасткардашудаи қарз;
- ташкили минтақаҳои ҳифзи санитарии объектҳои оби манбаъҳои оби ошомиданӣ ва хоҷагӣ маишӣ, аз ҷумла зеризаминӣ ва таъмини риояи речаи минтақаҳои муҳофизати санитарии дахлдор;
- танзими шабакаҳои ғайри обу корезӣ (рафъи обҳои партов), аз ҷумла тавассути лоиҳаҳо ва қоидаҳои сохтмон, барои ҳалли масъалаи ифлосшавӣ илова ба таъмини хориҷсозии бехатар ва интиқоли обҳои партов бо мақсади пешгирӣ аз ифлосшавии обанборҳо;
- ба тартиб даровардани истифодаи иқтисодии ҳудудҳои минтақаҳои ҳифзи об ва минтақаҳои муҳофизатии соҳили объектҳои об бо мақсади пешгирии ифлосшавӣ, бандшавӣ ва камшавии онҳо, инчунин ҳифзи муҳити зисти захираҳои биологии об;
- бехтар намудани ҳифзи обҳои зеризаминӣ аз ифлосшавии техногенӣ бо роҳи таҳия намудани талабот оид ба истифодаи қитъаҳои замин дар ҳудуди минтақаҳои, ки дар онҳо конҳои обҳои зеризаминӣ мавҷуд аст, ки метавонанд барои мақсадҳои таъмини мутамаркази оби ошомиданӣ ва маишӣ истифода шаванд, таъмини эътимоднокии истифодаи обҳои зеризаминӣ ва барҳам додани ҷоҳҳои бесоҳиби гидрогеологӣ, пурзӯр намудани масъулияти соҳибони ҷоҳҳо барои риояи речаҳои кор ва муҳофизати обҳои зеризаминӣ.

§6. Чорабиниҳо оид ба таъмини муҳофизат аз таъсири манфии обҳо

140. Таъмини ҳифзи аҳоли ва объектҳои хоҷагидорӣ аз обхезӣ ва дигар таъсири манфии обҳо ва коҳиш додани зарари онҳо тавассути татбиқи тадбирҳои ба даст оварда мешавад, ки ба ташкили системаҳои самарабахши огоҳсозӣ ва муҳофизат аз обхезӣ дар ҳудуди ҳавзаҳои дарё нигаронида шудаанд.

141. Барои таъмини муҳофизат аз таъсири манфии об анҷом додани амалҳои зерин зарур мебошад:

- ташаккул додани системаҳои иттилоотӣ ва пешгӯиҳои бо зерсистемаҳои мониторинги гидрометеорологӣ, пешгӯӣ ва огоҳӣ ҳамгироишуда, ки қабули қарорҳои вазъиятӣ оид ба танзими речаи обанборҳо, идоракунии иншооти муҳандисӣ ва дигар тадбирҳоро таъмин мекунанд, ки ба пешгирӣ ва рафъи пайомадҳои обхезӣ нигаронида шудаанд. Ташкили чунин шабакаҳо таҷдиди системаи мушоҳидаҳои гидрометеорологӣ, аз нав мучахҳаз намудани техникӣ ва такмил додани усулҳои пешгӯиҳои фаврии ҳодисаҳои хавфноки гидрологӣ, таъсиси системаҳои автоматикунонидашудаи мониторинги дарёҳои дорои туғёнҳои тез ҳаракаткунанда ва дарёҳое, ки аз минтақаҳои дорои зичии зиёди аҳоли ҷорӣ мешаванд. Самарабахшии системаҳо тавассути ҳамгирӣ бо низоми миллии иттилоотӣ дар соҳаи об, инчунин низомҳои иттилоотии ягонаи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба пешгирӣ ва рафъи ҳолатҳои фавқулода ба даст оварда мешавад;
- танзими фаъолияти иқтисодӣ дар минтақаҳои дорои тамоюл ба обхезӣ ва селобҳои даврӣ, аз ҷумла дар поёнобҳои маҷмуи иншоотҳои гидротехникӣ ҷойгирбуда, дар қонунгузорӣ муайян кардани минтақаҳои хатарноки обхезӣ ҳамчун ҳудудҳои дорои шароити махсуси истифодаи онҳо барои фаъолияти шаҳрсозӣ, муқаррар намудани тартиби ноҳиябандии онҳо ва ташаккули низоми маҳдудиятҳои фаъолияти иқтисодӣ;
- ҳавасмандгардонии суғуртаи ихтиёрии молу мулки шаҳрвандоне, ки дар минтақаҳои хатарнок ба обхезӣ зиндагӣ мекунанд, ки мутобиқсозии хароҷоти буҷетиро вобаста ба ҷуброни зарар аз таъсири манфии обҳо таъмин менамояд;
- мутобиқсозии тақсимои вақолатҳои мақомоти ҳокимияти давлатӣ оид ба ташкили қорҳои вобаста ба қандани қар ва рост кардани маҷрои каналҳо оид ба коҳиш додан ва омода шудан ба хавфҳои офатҳои табиӣ ва дигар қорҳои вобаста ба пешгирии таъсири манфии обҳо;
- баланд бардоштани эътимодноки ва бехатарии иншоотҳои гидротехникӣ. Бақайдгирии эъломиаи бехатарӣ ҳангоми истифодаи иншоотҳои дахлдори гидротехникӣ саросар ҷорӣ карда шавад. Таъмини маблағгузорӣ барои таъмири асосӣ ва таҷдиди иншоотҳои дорои эҳтимолияти хавфнокии гидротехникӣ, ки дар ҳолати садамавӣ қарор доранд, афзалият мебошад.

§7. Чорабиниҳо оид ба такмили танзим ва назорати давлатӣ дар соҳаи истифода ва ҳифзи объектҳои об

142. Такмили низоми танзим ва назорати давлатии истифода ва ҳифзи захираҳои об тавассути амалҳои зерин анҷом дода мешавад:

- таҳия ва татбиқи нақшаҳои ҳавзавии идоракунии захираҳои об;
 - баланд бардоштани самарабахшии назорати меъёрҳои таъсири қобили қабул ба объектҳои об бо дарназардошти хусусиятҳои минтақавӣ ва хусусиятҳои инфиродии объектҳои об;
 - риояи қоидаҳои истифодабарии обанборҳо бо дарназардошти тағйирёбии хусусиятҳои морфометрии онҳо, параметрҳои ҷараён, таркиб ва эҳтиёҷоти истифодабарандагони соҳаи об.
143. Такмили механизмҳои танзими истифода ва ҳифзи объектҳои об бо истифода аз:
- қоидаҳои ҷойгиркунии иншоотҳои хоҷагии об;

- гузаронидани корҳо дар объектҳои об ва минтақаҳои муҳофизати обии онҳо;
- қабули қарорҳо оид ба сохтмони шабакаҳои калони хочагии об, обанборҳои дорои таъиноти маҷмӯӣ дар асоси арзёбии самарабахшии татбиқи лоиҳа бо дарназардошти ҷанбаҳои дарозмуддати иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва экологӣ, ки рушди мутавозини соҳаи обро таъмин менамоянд.

144. Таъсис додани системаи самарабахши идоракунии бахши таъмини об ва рафъи обҳои партов масъалаҳои зеринро дар бар мегирад:

- чудо кардани вазифаҳои сиёсӣ ва танзимкунанда аз фаъолияти ҷорӣ оид ба нигоҳдорӣ ва истифодаи шабакаҳои обтаъминкунӣ ва рафъи обҳои партов;
- муайян намудани мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи таъмини оби ошомиданӣ ва рафъи обҳои партов дар сатҳи мақомоти марказии иҷроияи ҳокимияти давлатӣ.

145. Тақмили механизмҳои ҳамоҳангсозӣ ва ҳамкориҳои байни мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва истифодабарандагони об тавассути:

- таъсиси Шурои миллий дар соҳаи об;
- таҳкими давра ба давраи мақоми шуроҳои ҳавзавӣ ҳамчун платформаи ҳамоҳангсоз, ки оид ба татбиқи сиёсати давлатӣ дар ҳудуди ҳавза, ҳамгироии байнисохавӣ ва муносибгардони фаъолияти хочагии об ва ҳифзи об қарорҳои тавсиявӣ қабул мекунад;
- баланд бардоштани нақши ҳамоҳангсозӣ ва мониторинги шӯъбаҳои захираҳои об дар минтақаҳои ҳавзавӣ барои таъмини самарабахшии идоракунии ҳавзавӣ дарёҳо;
- ташаккули низоми миллии иттилоотӣ дар соҳаи об, аз ҷумла марказҳои таҳлили вазъият ва таҳияи тавсияҳо вобаста ба минтақаҳои ҳавзавӣ;
- таҳия ва татбиқи стандартҳо ва меъёрҳои миллий дар соҳаи баланд бардоштани иқтидори соҳаи обтаъминкунӣ, аз ҷумла санитария;
- рақамикунони соҳаи об.

146. Татбиқи системаи тадбирҳое, ки ба таҳкими нақши Тоҷикистон дар ҳалли мушкилоти глобалӣ ва минтақавӣ дар соҳаи истифода ва ҳифзи захираҳои об нигаронида шудаанд, аз амалҳои зерин иборат мебошанд:

- фаъол намудани иштироки Тоҷикистон дар фаъолияти созмонҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ, ки ба масъалаҳои об машғуланд;
- рушди ҳамкориҳои байналмилалӣ дар соҳаи истифода ва ҳифзи муштаракӣ объектҳои обҳои байнидавлатӣ;
- ташкили конференсияҳо, форумҳо, симпозиумҳо ва дигар чорабиниҳои сатҳи баланд оид ба масъалаҳои об дар шаҳри Душанбе;
- рушди фаъолияти платформаи «Раванди оби Душанбе»;
- пешбурди ташаббусҳои глобалӣ ва минтақавӣ Тоҷикистон оид ба масъалаҳои об дар чорабиниҳои байналмилалӣ ва минтақавӣ;
- таҳияи диди нав барои пешбурди ташаббусҳои глобалӣ ва минтақавӣ Тоҷикистон дар соҳаи об.

§8. Чорабиниҳо оид ба рушди низоми мониторинги давлатии объектҳои об

147. Яке аз вазифаҳои афзалиятноки Стратегияи миллии об таҳияи низоми мониторинги давлатии объектҳои об, аз ҷумла инкишоф ва таҷдиди шабакаи мушоҳидаи давлатӣ, мебошад.

148. Баланд бардоштани сатҳи технологияи шабакаи мушоҳидавии давлатӣ, ки ҷорӣ намудани системаҳои худкориҳои чандпараметрии ҷенкунӣ ва иттилоотӣ, воситаҳои коммуникатсионии муосири бесим, технологияҳои нави иттилоотии коркард ва таҳлили

маълумот аз дидбонгоҳҳои шабакаи мушоҳидавӣ, инчунин усулҳои мониторинги фосилавӣ, ҷалб намудани таҷҳизоти нави баландтехнологӣ ва маҳсулоти барномавиरो дар назар дорад.

149. Инкишофи шабакаи марказҳои таҳқиқоти озмоишгоҳии сифати об ва хокҳои қаъри об дар асоси асбобҳо ва дастгоҳҳои муосир ва таъмини методӣ бояд бо коркарди усулҳои таҳқиқоти саҳроӣ дар асоси истифодабарии детекторҳо ва индикаторҳои физикӣ, кимиёвӣ ва биологӣ алоқаманд карда шавад. Ба ҳамин тартиб, бояд шабакаи озмоишгоҳҳои хоҷагии об, ташкилотҳои минтақавии обтаъминкунии деҳот ва хадамоти назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ ҷиҳати назорати сифат ва беҳатарии оби тавассути хатҳои лӯлай ва ғайрилӯлай интиқолшаванда пурзӯр карда шавад.

150. Барои таҳияи низоми муосири мониторинги давлатии объектҳои об дастрасии маълумоти мониторинги захираҳои об дар сатҳи байнисоҳавӣ, ҳалли шумораи зиёди масъалаҳои амалӣ ва бунёдии илмӣ, эҷоди технологияҳои нав ва тағйир додани технологияҳои мавҷудбуда, такмил додани заминаи методологӣ ва танзими ҳуқуқӣ, таъсис додани системаҳои самарабахши мониторинги объектҳои об, таҳшинҳо, ҳолати қаър ва соҳилҳои объектҳои об, инчунин ҳолати минтақаҳои муҳофизати об зарур аст.

151. Дар доираи такмили мониторинги обҳои зеризаминӣ таъсиси системаи иттилоотӣ таҳлилӣ ва воситаҳои худкори баҳисобгирии захираҳо ва сифати обҳои зеризаминӣ, муносибгардонии шабакаи назорати давлатии маълумот ва таҷдиди заминаи меъёри методии гузаронидани мониторинги давлатии об ва сарватҳои зеризаминӣ пешбинӣ шудааст.

152. Бо мақсади таъмини дастрасии иттилоотии мониторингӣ таъсиси низоми миллии иттилоотӣ дар соҳаи об, беамониат пешниҳод намудани маълумоти нав аз ҷониби ҳамаи иштироккунандагони низоми миллии иттилоотии об, ташаккули маҳзани маълумоти мониторингӣ барои минтақаҳои ҳавзавӣ, ҳавзаҳои дарёҳо, минтақаҳои хоҷагии об, ҳудуди Тоҷикистон ва дар маҷмӯъ дар саросари кишвар таъмини дастрасии ин маълумот зарур аст.

§9. Чорабиниҳо оид ба таъмини илмию техникий амалисозии Стратегияи миллии об

153. Барои амалисозии Стратегияи миллии об рушди инноватсионии заминаи илмию техникӣ ва технологияи соҳаи обро дар асоси дастовардҳо ва технологияҳои пешрафтаи ҷаҳонӣ таъмин кардан зарур аст.

154. Гузаронидани таҳқиқот дар соҳаи таҳияи принципҳо ва механизмҳои рӯйкарди ҳамгироии идоракунии истифода ва ҳифзи объектҳои об, усулҳо ва моделҳои пешгӯиӣ дарозмуддати тағйирёбии иқлим ва мавҷудияти оби дарёҳо, банақшагириӣ ва татбиқи маҷмуи корҳои таҳқиқотӣ тарроҳӣ дар назар аст.

155. Барои таъмини кафолатнокии захираҳои об дар самтҳои зерини илмӣ андешидани тадбирҳо зарур аст:

- бунёди асосҳои методологӣ ва технологияи истифодаи экосистемавии об;
- арзёбии захираҳои обҳои рӯйизаминӣ ва зеризаминӣ дар шароити тағйирёбии иқлим ва фаъолияти иқтисодӣ;
- такмил додани технологияи тайёр кардани оби тозаи ошомиданӣ;
- гузаронидани таҳқиқоти ҳамаҷонибаи илмӣ барои баланд бардоштани самарабахшии равандҳои технологияи тозакунии ва ба меъёри сифат мутобиқ кардани об дар шабақаҳои обтаъминкунии соҳаи кишоварзӣ;
- таҳқиқи шароитҳои татбиқи афзалиятҳои рақобатпазирии иқтисодии захираҳои оби Тоҷикистон, таҳлили имкониятҳои минтақабандӣ ва ҷойгиркунии истеҳсолоти обталаб дар ҷумҳурӣ.

156. Барои нигоҳдорӣ ва барқарорсозии объектҳои об иҷрои корҳои зерин зарур аст:

- ташаккул додани номгӯи технологияҳои беҳтарини мавҷудаи шабакаҳо ва маҷмуаҳои иншооти тозакунондаи об;
- гузаронидани корҳои илмӣ тарроҳӣ оид ба таҳияи технологияҳои инноватсионии тозакунии обҳои партов;
- таҳия ва арзёбии технологияҳо ва системаҳои санитари аз лиҳози экологӣ самарабахши обтаъминкунӣ ва дастрас;
- таҳияи меъёрҳои сифати ба ҷанбаҳои экологӣ нигаронидашуда ва ҳолати мақсадноки объектҳои об, механизмҳои ба инобат гирифтани омилҳои ташаккули ҳолати минтақавии объектҳои об;
- таҳия намудани усулҳои мониторинги гидрологӣ, гидрохимиявӣ, гидробиологии объектҳои об;
- таҳия намудани усулҳои илмӣ арзёбии ҳаҷм ва дараҷаи таъсири манфии маҷрои пароканда (диффузӣ) аз ҳудудҳои аз лиҳози иқтисодӣ азхудшуда ва роҳи ҳалли технологияи коҳиш додани он;
- асосноккунии принципҳо, равиш ва технологияҳои барқарорсозии объектҳои об, аз ҷумла объектҳои обҳои зеризаминӣ, ки қобилияти худтозакунии ва худбарқарорсозиро гум кардаанд.

157. Барои аз таъсири манфии об аз лиҳози илмӣ ҳифзи объектҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ таъмин намудани вазифаҳои зерин бояд ҳал карда шаванд:

- мунтазам ҷамъбастан намудани маълумоти мониторинги гидрологӣ дар ҳудуди Тоҷикистон дар шакли нашрияҳои маълумотӣ ва харитаҳои таҷдидшудаи хусусиятҳои ҳисобшудаи гидрологии объектҳои об;
- таҳияи усулҳо ва моделҳои ташаккули маҷрои дарёҳо, ки ба баланд бардоштани сифати пешгӯиҳо ва огоҳии пешакӣ аз падидаҳои хатарноки гидрологӣ нигаронида шудаанд;
- таҳияи усулҳои самарабахшии муқоисавӣ иқтисодӣ ва техникӣ барои қабули қарорҳо дар бораи сохтмон ё бозсозии иншоотҳои муҳофизати муҳандисӣ аз таъсири зараровари об;
- тартиб додани лоиҳаҳои самарабахши муҳофизати муҳандисӣ аз таъсири зарарноки об, ба роҳ мондани корҳои таҷрибавию тарроҳӣ ва технологӣ оид ба тартиб додани лоиҳаҳои нави самарабахши иншоотҳои муҳофизатӣ;
- таҳия намудани тарзу усулҳои нави илмӣ ва технологияҳои лоиҳакашӣ ва сохтани иншоотҳои муҳофизати муҳандисӣ аз таъсири зарарноки об.

§10. Чорабиниҳо оид ба таъмини кадрҳо барои амалисозии Стратегияи миллии об

158. Тақмили низоми идоракунии омода намудани кадрҳо, аз нав мучахҳаз намудани заминаи таълимӣ ва озмоишгоҳии муассисаҳои таълимию илмӣ, кушодани самтҳо ва ихтисосҳои наф, таҳия ва татбиқи лоиҳаҳои нави таълимӣ, стандартҳо ва барномаҳои таълимӣ, ки ба талаботи рушди соҳаи об ҷавобгӯ мебошанд, шартҳои зарурии рушди захираҳои кадрӣ дар соҳаи об мебошад. Дар баробари ин, амалӣ намудани чорабиниҳо барои ташаккули фарҳанги касбӣ ва дастурҳои арзишманд, низоми ҳавасмандгардонии ҷалб ва нигоҳ доштани мутахассисони дорои таҳсилоти олӣ ва миёнаи махсус ба истеҳсолот зарур аст.

159. Низоми омодакунии ва бозомӯзии кадрҳои соҳаи оби кишвар бояд барои мақомот ва ташкилотҳои зерин мутахассисони баландихтисос, роҳбарон ва кормандони муҳандисию техникӣ омода намояд:

- мақомоти танзим ва назорати давлатӣ дар соҳаи истифода ва ҳифзи объектҳои об;

- ташкилотҳое, ки ба фаъолияти илмӣ ва таъмини иттилоотию таҳлилий машғуланд;
- ташкилотҳое, ки аз шабакаҳои хоҷагии об ва иншоотҳои гидротехникӣ истифода меkunанд;
- муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, миёнаи махсус ва касбии иловагӣ;
- ташкилотҳое, ки ба таҳқиқот, лоиҳакашӣ ва сохтмони объектҳои хоҷагии об машғуланд.

160. Барои ташаккул додани захираҳои кадрӣ вазифаҳои зеринро ҳал кардан лозим аст:

- таъсиси маркази таълимии бозомӯзии кадрҳо, чиҳозонидан бо системаҳои ҳозиразамони таълимӣ;
- омода намудани модулҳои таълимӣ барои маркази таълимӣ оид ба бозомӯзии кадрҳо;
- муттаҳид намудани захираҳо ва барномаҳои таълимӣ ба низоми таҳсилоти муттасили соҳаи хоҷагии об, таъмини истифодаи технологияҳои инноватсионӣ ва усулҳои омӯзонидани мутахассисон дар доираи он;
- фароҳам овардани ҳавасмандӣ барои баланд бардоштани нуфузи ихтисосҳои муҳандисӣ ва ғайримуҳандисӣ дар соҳаи об тавассути пешниҳоди квотаҳо барои таҷрибаомӯзии таълимӣ, таълимию истеҳсолӣ, озмунҳои техникӣ ва ҳакатонҳо, табодули донишҷӯён бо дигар донишгоҳҳои минтақа ва берун аз он, маъракаҳои таълимӣ ва иттилоотӣ барои аҳоли ва донишҷӯён;
- фароҳам овардани шароит, имконият ва ҳавасмандгардонии афзоиши ҳиссаи духтарон дар байни мутахассисон ва кормандони роҳбарикунандаи ташкилотҳои соҳаи об ва мақомоти давлатӣ;
- ҷалби бахши хусусӣ ва доираҳои илмӣ (академӣ) дар таҳия ва татбиқи технологияҳои таълим ва бозомӯзӣ барои соҳаи оби кишвар.

§11. Чорабиниҳо оид ба маърифатсозӣ ва иттилоотонии аҳоли оид ба истифода ва ҳифзи объектҳои об

161. Бо мақсади баланд бардоштани иттилоотонӣ, дониш ва маърифатсозии аҳоли оид ба самтҳои асосии рушди соҳаи об ва қабули қарорҳо дар бораи идоракунӣ аз ҷониби мақомоти ҳокимияти давлатӣ, татбиқи маҷмуи чорабиниҳои иттилоотию коммуникатсионӣ ва таблиғоти оммавӣ бо истифода аз воситаҳои дастрас ва густурда, технологияҳои оид ба робита бо ҷомеа ва инкишофи муколамаи бисёрҷониба байни ҳамаи иштироккунандагони манфиатдор дар назар гирифта шудааст.

162. Ноил шудан ба ҳадафҳои стратегӣ дар ҷомеаи муосири иттилоотӣ бидуни анҷом додани корҳои мунтазам оид ба маърифатсозӣ ва иттилоотонии аҳоли, аз ҷумла ҳалли вазифаҳои зерин ғайриимкон аст:

- тарбияи насли наврас дар асоси принципҳои муносибати эҳтиёткорона ба экосистемаҳои обӣ ва истифодаи оқилонаи захираҳои об;
- гузаронидани корҳои тарбиявӣ фаҳмондадихӣ бо истифода аз воситаҳои ахбори омма бо аҳоли ва сохторҳои соҳибкорӣ оид ба истифода ва ҳифзи объектҳои об;
- дастгирии лоиҳаҳои иҷтимоӣ (иҷрои корҳои ҷамъиятӣ), ки ба беҳтар намудани ҳолати объектҳои об нигаронида шудаанд;
- огоҳонидани ҷамъият дар бораи натиҷаҳои истифодаи маҳзанҳои сифатан хавфноки об, риоя намудани речаҳои санитария ва беҳдошт ба саломатӣ ва некуаҳволии ҷомеаҳо, махсусан қӯдакон, занон ва ғайра;

- таъмини огоҳии аҳоли дар бораи ҳолати экосистемаҳои обӣ ва манбаъҳои ифлосшавӣ, фаҳмидани беҳдошти хуби дастҳо ва амалияи бехатарии санитарӣ дар робита бо чораҳои пешгирӣ ва мубориза бо сироятҳо;

- таъмини огоҳии аҳоли дар бораи ҳолати экосистемаҳои обӣ ва манбаъҳои ифлосшавии онҳо;

- ташкили мусобиқаҳои техникӣ, ки ба ҳалли эҷодии масъалаҳои соҳаи об равона шудаанд.

163. Вазифаи муҳим дар доираи самти мазкур аз фароҳам овардани шароит барои ҷалби аҳоли ва ҷомеа ба ҳалли масъалаҳои истифода ва ҳифзи объектҳои об иборат мебошад.

164. Баланд бардоштани самарабахшии иттилоот, таълим ва маърифатнокии аҳоли оид ба масъалаҳои марбут ба объектҳои об ба принципҳои зерин асос меёбад:

- таҳия ва татбиқи барномаҳои махсуси таълимӣ ва лоиҳаҳои иттилоотӣ бо мақсади баланд бардоштани афзалияти иттилоотонӣ, таҳсилот ва маърифатнокӣ;

- таъмини шаффофият ва ошкорои иттилоот;

- гузаронидани маърақаҳои иттилоотии оммавӣ, мусоидат ба пурзӯр намудани нақши таблиғот (реклама)-и иҷтимоӣ ва ташкили конференсҳои илмӣ, семинарҳо, намоишгоҳҳо, чорабиниҳои фарҳангии маърифатӣ, таҳия ва паҳн кардани маводи иттилоотӣ, омӯзишӣ, таълимӣ бо дарназардошти фарогирии гурӯҳҳои гуногуни аҳоли;

- ташаббус ва таъсиси марказҳои иттилоотию маърифатии ҷамъиятии миллий ва минтақавӣ оид ба дастрасии шаҳрвандон ба оби тозае ошомиданӣ, вазъи объектҳои об, истифодаи оқилонаи об, пешгирӣ ва ҳифзи таъсири манфии об.

165. Татбиқи маҷмуи чорабиниҳои иттилоотию коммуникатсионӣ оид ба самарабахшии истифода, муҳофизат ва ҳифзи захираҳои об ва объектҳо бо ҷалби воситаҳои ахбори омма, телевизион ва радио, агентҳои иттилоотӣ дар самтҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- паҳши наворҳои таблиғотӣ, ҷойгир кардани таблиғоти беруна оид ба зарурати истифодаи оқилона ва муносибати эҳтиёткорона ба об;

- гузаронидани чорабиниҳои оммавии варзишӣ ва фарҳангии фароғатӣ дар самти масъалаҳои об ва экология;

- таҳияи барномаҳои таълимӣ дар соҳаи об ва экология дар муассисаҳои таҳсилотӣ.

5. НАТИҶАҲОИ ҶАШМДОШТИ АМАЛИСОЗИИ СТРАТЕГИЯИ МИЛЛИИ ОБ

166. Амалисозии Стратегияи миллии об ба рушди мутавозини иҷтимоию иқтисодии кишвар, васеъ намудани дастрасии аҳоли ба шабакаҳои обтаъминкунӣ ва рафъи обҳои партов, нигоҳ доштани сатҳи баланди амнияти озуқаворӣ, саноатӣ ва энергетикӣ ва татбиқи ҳуқуқҳои конституционии шаҳрвандон ба муҳити созгор мусоидат хоҳад кард.

167. Чорабиниҳо оид ба коҳиш додани таъсири антропогенӣ ба объектҳои об барои ноил гаштан ба стандартҳои баланди экологии зиндагии аҳоли, ҳифзи саломатии шаҳрвандон, беҳтар намудани ҳолати экосистемаҳои обӣ ҳамчун омили зарурии барқарорсозии гуногунии намудҳо ва фароҳам овардани шароит барои такрористеҳсолкунии захираҳои биологӣ обӣ имкон медиҳанд.

168. Татбиқи чорабиниҳое, ки ба истифодаи оқилона ва ҳамгироии захираҳои об нигаронида шудаанд, имкон медиҳад, ки ҳаҷми оби ошомиданӣ ва майишӣ ба аҳоли кам карда, обтаъминкунӣ бо оби ошомиданӣ ва майишӣ кафолат дода шуда, бо оби устувори истеҳсолоти

кишоварзӣ таъмин карда шавад ва шароити боэътимод барои тараққиёти саноат, энергетика ва кишоварзӣ бо роҳи самарабахш истифода бурдани иқтисодии захираҳои обии кишвар фароҳам оварда шавад.

169. Чорабиниҳои оид ба коҳиш додани таъсири манфии обҳо ва таъмини эътимодноки ва бехатарии қори иншоотҳои гидротехникӣ ҳифзи аҳолиро, ки дар маҳалҳои осебпазир ба зуҳуроти хатарноки гидрологӣ зиндагӣ мекунанд ва ҷаҳлияти устувори иншоотҳои дахлдори хоҷагиро таъмин мекунанд.

170. Тақмили танзим ва назорати давлатӣ, рушди илму маориф имкон медиҳад, ки дар таҳия ва истифодаи технологияҳои нав як пешрафти сифатӣ ба даст оварда, нури илмию техникӣ ва кадрӣ ташаккул ёбад, доираи дониш ва андешаҳо дар бораи ҳодисаҳо ва равандҳои гидрологӣ, омӯзиш ва ҷорӣ намудани усулҳои наватарини идоракунии истифода ва ҳифзи объектҳои об, мустаҳкам намудани заминаи ҳамкории байналмилалӣ дар соҳаи истифодаи об гузариш дода шавад.

171. Барои арзёбии муваффақияти амалисозии Стратегияи миллии об системаи нишондиҳандаҳо барои мониторинги дараҷаи ноил шудан ба ҳадафҳои стратегӣ дар марҳилаҳои мобайнӣ, инчунин арзёбии самарабахшии татбиқи механизмҳои алоҳида ва чорабиниҳои мушаххас пешбинӣ шудааст (Нишондиҳандаҳои ноилшавӣ ба ҳадафҳои Стратегияи миллии об барои давраи то соли 2040 дар замима ба Стратегияи миллии об оварда мешаванд).

6. МАБЛАҒГУЗОРИИ ЧОРАБИНИҲОИ СТРАТЕГИЯИ МИЛЛИИ ОБ

172. Чорабиниҳои Стратегияи миллии об аз ҳисоби маблағҳои бучети давлатие, ки ҳамаасола ба вазорату идораҳои дахлдор, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ҷудо мегарданд, сармоягузориҳои хусусӣ ва шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ, қарзу грантҳои ташкилотҳои байналмилалӣ ва манбаҳои дигар ҷудо карда мешавад, ки ҳилофи муқаррароти қонунгузори Тоҷикистон намебошанд, маблағгузорӣ карда мешавад.

173. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати маблағгузориҳои иҷроӣ чорабиниҳои пешбинишуда ҷиҳати зиёд намудани сармоягузориҳои давлатӣ ва хусусӣ ба инфрасохтори об тадбирҳо меандешад. Интизор меравад, ки зиёд шудани хароҷоти давлатӣ ҳамчунин ба афзоиши сармоягузориҳои хусусӣ, рушди шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар бахши об ва тақвияти дастгирии байналмилалӣ ва донорҳо мусоидат мекунад.

7. МОНИТОРИНГ ВА АРЗЁБИИ АМАЛИСОЗИИ СТРАТЕГИЯИ МИЛЛИИ ОБ

174. Мониторинг ва арзёбии амалисозии Стратегияи миллии об мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи банақшагирии стратегӣ ва дурнамасозии давлатӣ» аз 19 июли соли 2022 ва қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 декабри соли 2018, №615 «Дар бораи Қоидаҳои гузаронидани мониторинг ва арзёбии амалишавии ҳуҷҷатҳои стратегии сатҳи миллий, барномаҳои соҳавӣ ва минтақавӣ рушд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» амалӣ карда мешавад.

175. Мониторинг ва арзёбии иҷроӣ Стратегияи миллии об аз ҷониби Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

Нишондиҳандаҳои ноилшавӣ ба ҳадафҳои Стратегияи миллии оби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040

Ниг. ба [замима](#)

Замимаи 2
ба қарори Ҳукумати
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 29 ноябри соли 2024, [№ 627](#)

Нақшаи амали солҳои 2025-2027 Стратегияи миллии оби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040

Ниг. ба [замима](#)